

Magyarország-Szerbia
IPA Határon Átnyúló Együttműködési Program

A Program az Európai Unió
társfinanszírozásával valósult meg

Minta Üzleti Terv

Falusi turizmus

Kedves Olvasók!

Napjaink környezeti, társadalmi és gazdasági folyamatainak vesztesei közé tartoznak Magyarország és Szerbia kistelepülései, falvai és periférikus helyzetű térségei, ahol a negatív hatások halmozottan, felerősödve és tartósan érintik a helyi lakosságot. A Vajdaságot és Bács-Kiskun megyét az erős hagyományokkal rendelkező mezőgazdasági termelés jellemzi, amely azonban nem biztosít elegendő bevételt a vidéken élő lakosság számára.

Ezzel a füzettel a vidék népességmegtartó képességéhez kívánunk hozzájárulni a Bács-Kiskun megyére és a Vajdaságra jellemző jövedelemszerzési lehetőségek bemutatásával. Az üzleti tervekkel segítséget nyújtunk az első lépések megtételéhez mindazoknak, akik bővíteni akarják bevételi forrásaikat. Jelen kiadvány az ehhez szükséges döntések meghozatalához ad információkat többek között a piaci környezet, a jogszabályi háttér és a technikai feltételek bemutatásával. Az üzleti terv nagy segítség az értékesítési ötletek tisztázásában és azok alapos végiggondolásában.

A jövedelemszerzési tevékenység kiválasztásakor a következő szempontokat tartottuk fontosnak: kis eszköz-igénnyel, viszonylag alacsony befektetéssel járjon; az előállított termék a térségre jellemző tradicionális, versenyképes, a piacon eladható legyen; a kitartással rendelkezőknek sikerélményt adjon, valamint valóban segítse a kiegészítő tevékenységet folytatók jövedelmi viszonyainak javítását. Ezzel szándékozunk hozzájárulni a vidéken élők életének hosszú távú megalapozásához.

A kiadvány szerb és magyar nyelven készült, a tartalom kialakításánál pedig figyelemmel voltunk mindkét ország sajátosságaira. Hisszük, hogy van mit tanulnunk szomszédainktól, egymástól. Reméljük, általános séma helyett az összegyűjtött információk alkalmasak arra, hogy megválaszolják a vállalkozás elindításával kapcsolatos kérdéseket, illetve a vállalkozó szelleműeket is kellően motiválják.

Jelen kiadvány a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat és a Háló Vajdasági Fejlesztési Alapítvány Ruralnet című projektje keretében készült. A projekt megvalósítására a Magyarország–Szerbia IPA Határon Átnyúló Együttműködési Program nyújtott lehetőséget.

Bányai Gábor

a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat elnöke

Bunford Tivadar

a „Háló” Vajdasági Fejlesztési Alapítvány igazgatója

– Falusi Turizmus –

A dokumentum a „Hungary–Serbia IPA Cross-border Co-operation Programme” keretében készült a HUSRB/1203/213/085 számú és „Ruralnet – Joint farm diversification strategy in the Hungarian–Serbian borderline” című projekt részeként

www.hu-srb-ipa.com

Szerkesztő: Németh Péter – Képszerkesztő: Ujvári Sándor – Grafikai tördelés, nyomdai előkészítés: Pixel Manufaktúra Kft.
(Ágh András, Finger Moto Kft.) – Nyomdai munkák: DeMax Művek Kft.

Ez a dokumentum az Európai Unió pénzügyi támogatásával valósul meg. A dokumentum tartalmáért teljes mértékben a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat vállalja a felelősséget, és az semmilyen körülmények között nem tekinthető az Európai Unió és/vagy az Irányító Hatóság állásfoglalását tükröző tartalomnak.

ISBN 978-963-7192-30-2

Kiadó: Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat
Felelős kiadó: Bányai Gábor, a Bács-Kiskun Megyei Közgyűlés elnöke

Kiadás éve: 2014

Tartalom

<i>A falusi turizmus általános bemutatása</i>	5
1.1. A falusi turizmus fogalma	5
1.2. Szálláshelyek	5
1.3. A turizmus helyzete a gazdaságban	9
<i>A falusi turizmus technikai feltételei</i>	14
2.1. Magyarországi feltételek	15
2.1.1. Műszaki követelmények	15
2.1.2. Üzemeltetési követelmények	15
2.1.3. Egyéb követelmények	16
2.1.4. Falusi Vendégasztal	16
2.2. Szerbiai feltételek	16
2.2.1. Vendéglátó-ipari egységek	17

2.2.2.	Szálláshely-szolgáltatást és étkeztetésszolgáltatást végző vendéglátó-ipari egység	17
2.2.3.	Apartmentra vonatkozó feltételek (95. cikkely)	20
2.2.4.	Falusi szálláshelyre vonatkozó feltételek (33. cikkely)	21

A falusi turizmus szabályozási környezete Magyarországon és Szerbiában

3.1.	Magyarországi üzemeltetési feltételek	24
3.1.1.	Falusi szálláshely-szolgáltatási tevékenység	24
3.1.2.	Szálláshely magánszemélyként történő üzemeltetése	24
3.1.3.	Falusi szálláshely működtetésének adózási tételei	25
3.1.4.	Bizonylatkiállítás kötelezettség	26
3.1.5.	Széchenyi Pihenő Kártya	27
3.1.6.	Minőségbiztosítás	27
3.2.	Szerbiai üzemeltetési feltételek	27
3.2.1.	Falusi turisztikai szolgáltatások tevékenységei	27
3.2.2.	A falusi turizmus működtetésének adózási tételei	28
3.2.3.	Minőségbiztosítás	29

A falusi turizmus pénzügyi és finanszírozási terve

4.1.	Kiadások	30
4.1.1.	Beruházási költségek	30
4.1.2.	Üzemeltetési költségek	31
4.2.	Bevételek	31
4.2.1.	Fő tevékenységek	31
4.2.2.	Kiegészítő tevékenységek	32
4.3.	Finanszírozási terv	32
4.3.1.	Saját források	33
4.3.2.	Hitel	33
4.3.3.	Pályázati források	33

A falusi turizmus általános bemutatása

1.1. A falusi turizmus fogalma

A falusi turizmus az európai vidéki turizmus része, az elmúlt 50 évben kifejlesztett speciális turisztikai kínálati elem. A falusi turizmus a vidéki térségek alapvetően kisebb intenzitású és kapacitású, sokszínű vonzerőire épülő szolgáltatása, a vidéki turizmus legáltalánosabb formája. A falusi turizmus elsőként Ausztriában és Németországban fejlődött ki, mely országokban kínálata a farmgazdaságok infrastruktúrájára és hagyományos értékeinek bemutatására épült. A falusi turizmus meghatározó jellemzője a komplexitás, az adott helyszínhez és alapvetően a mezőgazdasághoz kötődő több turisztikai szolgáltatás egyidejű kínálatának biztosítása. A falusi turizmus a falusi környezetben történő szállásadáson túl kulturális, gasztronómiai, valamint borturisztikai szolgáltatásokat is nyújt. A falusi turizmus kínálatában a vendégek természetjáró, gyógyturisztikai, továbbá kerékpáros és lovas turisztikai, valamint horgász- és vadászturisztikai szolgáltatásokat is igénybe vehetnek. A falusi turizmus kínálat alapú definíciója szerint a városon kívüli, helyi és regionális vonzerőkkel rendelkező gondozott falusi, vidéki környezetben, a bel- és külföldi vendégek szabadidő-eltöltési szükségleteinek széles körű, kereskedelmi alapokon történő kielégítését és az ezt szervező helyi intézmények és szolgáltatók együttműködését jelenti. A falusi turizmussal rendelkező térség jellemzője, hogy a vonzerők szétszórtak és önmagukban nem elégségesek többnapos vendégmarasztalásra. A turisztikai szereplők mint a helyi közösség tagjai összefogáson alapuló gazdasági tevékenységet folytatnak, továbbá sikereiket közösségi vidékfejlesztési eszközök alkalmazásával érik el.

1.2. Szálláshelyek

Szálláshely	
<i>Magyarországon</i>	<i>Szerbiában</i>
Szálláshely-szolgáltatás folytatása céljából létesített vagy használt épület, önálló rendeltetési egységet képező épületrész vagy terület (szálloda, panzió, kemping, üdülőház, közösségi szálláshely, egyéb szálláshely).	Szálláshely-szolgáltatás, étel- és italszolgáltatás és más vendéglátó-ipari szolgáltatás, illetve kizárólag szálláshely-szolgáltatás nyújtására alkalmas vendéglátó-ipari egység (szálloda, motel, turisztikai település, kemping, panzió, közösségi szállás, éjszakázásra alkalmas hely, üdülőhely, ház, lakás, szoba, falusi szálláshely, vadászház és egyéb szálláshely-szolgáltatásra alkalmas egység).

A két ország jogi szabályozása lényegileg abban tér el a szálláshely mint fogalom meghatározásában, hogy amíg a szerbiai turisztikai törvény együtt kezeli az étel-, ital- és más vendéglátó-ipari szolgáltatásokat a szálláshelyekkel, addig a magyarországi jogszabály kereskedelmi tevékenységként definiálja a fogalmat.

Szálláshely-szolgáltatás	
Magyarországon	Szerbiában
Üzletszerű gazdasági tevékenység keretében, rendszerint nem huzamos jellegű, éjszakai ott-tartózkodást, pihenést is magában foglaló, tartózkodás céljára szálláshely és az ezzel közvetlenül összefüggő szolgáltatások nyújtása.	A turizmusról szóló törvény nem határozza meg a szálláshely-szolgáltatás fogalmát, viszont kitér a vendéglátói tevékenység definiálására. A vendéglátói tevékenység magában foglalja a szálláshely-szolgáltatás nyújtását, étel és ital készítését és felszolgálatát, valamint étel készítését és elszállítását a felhasználók által más helyen történő elfogyasztására.

A szálláshely-szolgáltatásban szintén különböző a jogértelmezés. Amíg a magyarországi törvény éjszakai ott-tartózkodással járó gazdasági tevékenységet ért a fogalom alatt, addig a szerbiai ágazati törvényben – a fogalomazonosság hiányával – a vendéglátói tevékenység része a szállásadás.

Panzió	
Magyarországon	Szerbiában
Az a kizárólag szálláshely-szolgáltatás folytatása céljából létesített szálláshelytípus, ahol az e célra hasznosított szobák száma legalább hat, de legfeljebb tíz, az ágyak száma legalább tizenegy, de legfeljebb húsz.	Szabályszerű szálláshely- és ételszolgáltatás nyújtására alkalmas egység hosszabb tartózkodás esetére.

A panzióknál a magyarországi jogszabály a szobák és ágyak száma szerint különbözteti meg a panziót a többi szálláshelytípustól, a szerbiai törvényi definíció szövegezésében a panzió azonos a szállodáéval.

Kemping	
Magyarországon	Szerbiában
Az a külön területen kizárólag szálláshely-szolgáltatás folytatása céljából létesített szálláshelytípus, amelyben szállás céljából a vendégek és járműük számára elkülönült területet, illetve üdülőházat és egyéb kiszolgálólétesítményeket (például tisztálkodási, mosási, főzési, egészségügyi célokat szolgáló vizesblokk, portaszolgálat stb.) biztosítanak, és amely legalább kilenc lakóegységgel rendelkezik.	Rendezett területen turisták számára kempingezés céljából bérbé adható terület, berendezés és kempingfelszerelés (sátor, kempingház, stb.).

A kemping fogalma közel azonos jellemzőkkel bír a két országban, a magyarországi definíció a panzióhoz, a közösségi és egyéb szálláshelyekhez hasonlóan mennyiségi szabályokat is tartalmaz.

Üdülőház	
Magyarországon	Szerbiában
Az a kizárólag szálláshely-szolgáltatás folytatása céljából, közművesített területen létesített szálláshelytípus, amelyben a vendégek részére a szállást különálló épületben vagy önálló bejáratú épületrészben (üdülőegységben) nyújtják függetlenül a szobák vagy ágyak számától.	Polgári tulajdonban lévő egység, melyben szálláshely-szolgáltatás vagy ételszolgáltatás biztosítása is folyik.

Szerbiában az üdülőház legfontosabb ismérve a törvény szerint az ingatlan tulajdonviszonya, a magyarországi jogszabályi leírás az épületek kialakításával jellemzi a szálláshelytípust.

Egyéb szálláshely	
Magyarországon	Szerbiában
Szálláshely-szolgáltatás céljára hasznosított, nem kizárólag szálláshely-szolgáltatási rendeltetéssel létesített önálló épület vagy annak lehatárolt része, ahol az e célra hasznosított szobák száma legfeljebb nyolc, az ágyak száma legfeljebb tizenhat.	A Turizmusról szóló törvény értelmében szálláshelynek számít még a motel, turisztikai lakás, turisztikai település, kiadó szoba, üdülőhely és egyéb, a különböző kategóriába tartozó felhasználók számára tervezett pihenő- és rekreációs egység.

Az egyéb szálláshely típus Magyarországon a korábbi magánszálláshely normakategória utódja, a szálláshelytípusnál hangsúlyos, hogy nem csak szálláshely célú, továbbá korlátozott az ágyszám és szobaszám tekintetében. A magyarországi falusi turizmus keretében üzemelő szálláshelyek mindegyike az egyéb szálláshely kategóriának felel meg. A szerbiai törvény az egyéb kategóriába több szálláshelytípust is rendez, idetartoznak a falusi turizmus szálláshelyei is.

Falusi szálláshely	
Magyarországon	Szerbiában
Az 5 000 fő alatti településeken, illetve a 100 fő/km ² népsűrűség alatti területeken található olyan egyéb szálláshely, amelyet úgy alakítottak ki, hogy abban a falusi életkörülményeket, a helyi vidéki szokásokat és kultúrát, valamint a mezőgazdasági hagyományokat komplex módon, adott esetben a kapcsolódó szolgáltatásokkal együtt bemutassák.	Szálláshely-szolgáltatásra, étel- és italszolgáltatásra, avagy kizárólag étel- és italszolgáltatásra alkalmas egység, illetve egységcsoport, mely rurális (falusi) környezetben helyezkedik el a helyi sajátosságok és a kulturális örökség elemeivel körülvéve.

A falusi turisztikai szálláshely mindkét ország jogi szabályozásában definiált és a vidéki települési környezetbe helyezi a szálláshelytípust a helyi hagyományokat és a kulturális értékeket hangsúlyozva. A szerbiai jog szerint falusi turizmus falusi környezetben valósul meg, a magyar szabályozás szerint pedig olyan településen, ahol az adott feltételek teljesülnek. Tekintettel arra, hogy a magyarországi jog szerint a falusi szálláshely az egyéb szálláshelyek kategória része, így ebben a szállástípusban is érvényes szabályelem, hogy a nem kizárólag szálláshely-szolgáltatási rendeltetéssel létesített önálló épületben vagy annak lehatárolt részeként kialakított szálláshelyen az e célra hasznosított szobák száma legfeljebb nyolc, az ágyak száma legfeljebb tizenhat. Szerbiában hangsúlyos szabályelem, hogy a falusi szálláshely étel-, ital- és szállásszolgáltató hely, avagy kizárólag étel- és italszolgáltatásra alkalmas egység szállásadó-tevékenység nélkül. A vendéglátó-ipari szolgáltatásokat falusi turisztikai háztartásban nyújtó fizikai személy tevékenysége, valamint az étel-ital elkészítése és felszolgálása lehet szálláshely-szolgáltatás Szerbiában. Amennyiben a tevékenységet végző magánszemély mint falusi turisztikai háztartás végzi a vendégfogadást (azaz nem alapít a vendéglátásra gazdasági társaságot) Szerbiában, a magyarországihoz hasonló, de annál kedvezőbb mennyiségi korlátok között működhet. A szerbiai falusi turisztikai háztartás szálláshely tekintetében legfeljebb 30 fekvőhellyel rendelkezhet, illetve étel és ital elkészítése és felszolgálása vonatkozásában legfeljebb 50 személyes turistacsoportot fogadhat. Ez utóbbi esetben a csoport már nem veheti igénybe teljes létszámban a falusi szálláshely fekvőhelyeit a jogszabályi mennyiségi korlát túllépése miatt. Az a magánszemély, aki falusi turisztikai háztartásként végez vendéglátói tevékenységet, olyan ételt és

italt szolgálhat fel, melyet túlnyomórészt maga állított elő. Az a magánszemély, aki háziiparként (domaća radinost) végzi, csak azoknak a turistáknak nyújthatja ezeket a szolgáltatásokat, akiknek szállást is biztosít. Mindkét esetben a magánszemély vendéglátói tevékenységet kizárólag helyi turisztikai irodákon, turisztikai ügynökségeken, gazdasági társaságokon, illetve egyéb gazdasági tevékenység végzésére bejegyzett jogi személyeken keresztül végezhet szerződés alapján.

1.3. A turizmus helyzete a gazdaságban

A falusi turizmus szektora keresleti oldalról hagyományosan érzékeny, kínálata Magyarországon a kereskedelmi szálláshelyek egyre növekvő belső versenyének is kitétt, Szerbiában pedig annak szerves része. Mind a magyar, mind a szerb vidéki turizmus versenyképességére és jövedelemtermelő képességére kedvezőtlen hatást gyakorol az idegenforgalmi ágazatban is folyamatosan egyre nagyobb teret nyerő globalizáció, ahol már az egyes turisztikai desztinációk a nemzetközi kínálati piacon versenyeznek egymással. A falusi turizmus mind a múltban, mind a közeljövőben továbbra is a belföldi turizmusra leginkább építkező turisztikai szolgáltatás marad.

Turistaéjszakák száma Szerbia és a Vajdaság területén*						
Szerbia			Észak-Szerbia (Vajdaság)			1. számú táblázat
Összesen	Hazai turista	Külföldi turista	Összesen	Hazai turista	Külföldi turista	Év
7 334 106	5 935 219	1 398 887	880 942	649 474	231 468	2008
6 761 715	5 292 613	1 469 102	762 115	539 597	222 518	2009
6 413 515	4 961 359	1 452 156	767 304	550 278	217 026	2010
6 644 738	5 001 684	1 643 054	756 485	477 913	278 572	2011
6 484 702	4 688 485	1 796 217	758 981	462 672	296 309	2012

* Forrás: Köztársasági Statisztikai Intézet – Republički zavod za statistiku (<http://webzrzs.stat.gov.rs/WebSite/>)

* Forrás: Központi Statisztikai Hivatal (ksh.hu)

A kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma Magyarországon*			2. számú táblázat
Összesen	Hazai vendégéjszaka	Külföldi vendégéjszaka	Év
19 974 000	9 964 000	10 010 000	2008
18 710 000	9 490 000	9 220 000	2009
19 554 000	9 940 000	9 614 000	2010
20 616 000	10 205 000	10 411 000	2011
21 805 000	10 413 000	11 392 000	2012

A turizmus a 2008-as gazdasági válság hatására az elmúlt években veszített jövedelmeiből, a vendégek a válságra reagálva pihenésre, nyaralásra fordított kiadásait visszafogták, csökkentették és mellőzték. A magyarországi kereskedelmi szálláshelyeken a vendégéjszakák száma 2008-ban 20 millió volt, Szerbiában 7,3 millió. Az eltöltött turisztikai vendégéjszakák száma Szerbiában még 2012. évben is alulmarad a 2008-asénak és minden évben folyamatos csökkenést mutatva 6,5 millió volt az elmúlt évben. Magyarországon a 2008-as bázisévhez viszonyítva az eltöltött vendégéjszakák száma kevesebb volt a 2009. és 2010. évben, 2011-ben azonban az érték közel azonos volt a 2008-aséval, és 2012-ben 21,8 milliós értéket elérve a teljesítmény meghaladta a válság előtti szintet. A 2012. évi magyarországi kereskedelmi szálláshelyek összesített férőhely-kapacitása 336 397. Magyarországon a 3 175 db kereskedelmi szálláshely-szolgáltatótól 8,4 millió vendég vett igénybe szolgáltatást, és 21,8 millió vendégéjszakát töltött el.

Kereskedelmi szálláshelyek kapacitása és vendégforgalma Magyarországon 2012-ben						3. számú táblázat
Egység	Férőhely	Vendég	Külföldi vendég	Vendégéjszaka	Külföldi vendégéjszaka	Típus
997	138 729	6 584 000	3 689 000	16 624 000	9 582 000	Szálloda
1 097	31 863	613 000	137 000	1 374 000	356 000	Panzió
375	47 153	458 000	75 000	1 220 000	206 000	Közösségi szálláshely
428	27 110	312 000	43 000	1 010 000	192 000	Üdülőtábor

278	91 542	418 000	220 000	1 578 000	1 056 000	Kemping
3 175	336 397	8 385 000	4 164 000	21 806 000	11 392 000	Összesen

A magyarországi kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalmából 2012. évben 49,7% volt külföldi, és az eltöltött vendégéjszakákból 52,3% volt külföldi vendégé. A magyarországi egyéb szálláshelyek (azaz a nem kereskedelmi, többségében falusi szálláshelyek) vonatkozásában 2008 óta 8%-kal csökkent a vendéglátók száma 4 év alatt.

Az egyéb szálláshelyek kapacitása és vendégforgalma Magyarországon*							4. számú táblázat
Kiadható		Vendég		Vendégéjszaka		Vendéglátók	Év
Szobák	Férőhelyek	Összesen	Ebből külföldi	Összesen	Ebből külföldi		
100 625	226 225	970 718	285 273	3 892 490	1 375 756	39 302	2008
98 526	224 077	961 388	280 651	3 760 989	1 268 786	38 336	2009
98 483	224 876	908 708	252 244	3 431 081	1 158 878	38 323	2010
97 093	221 546	877 475	245 993	3 264 140	1 137 485	37 129	2011
95 417	219 054	953 902	268 722	3 368 460	1 187 014	36 249	2012

A kiadható szobák száma a 2008-as válság előtti bázisévhez viszonyítva 5%-os mértékben csökkent 2012-re 95 417 darabra. A férőhely-kapacitás 2008-ban 226 225 db ágy volt Magyarországon a magánszálláshelyeken (az egyéb szálláshely megnevezést 2010. évben vezették be), az ágyszám 2012-re 3%-kal csökkent 219 054 ágyszámra. Az egyéb szálláshelyek vendégforgalma közel 1 millió fő volt 2008. évben, a 2012. évi vendégéjszám már megközelítette, de még nem érte a 4 évvel megelőzőt. Legnagyobb csökkenés az elmúlt évek egyéb szálláshely-szolgáltatási eredményeiben az eltöltött vendégéjszakák számában volt tapasztalható Magyarországon. Az elmúlt 4 évben a 2008-as teljesítményhez viszonyítva 13%-kal csökkent a vendégéjszakák száma az egyéb szálláshelyek esetében Magyarországon a válság hatására. Az eltöltött vendégéjszakák számának csökkenése az átlagos tartózkodási napok számára is hatással volt, melynek mutatója 4 napról 3,5 napra csökkent az elmúlt években. Az egyéb szálláshelyek teljesítménye az elmúlt két évben kismértékben már emelkedett az előző évihez viszonyítva, így mind a vendégéjszám, mind a vendégéjszakák száma növekedett Magyarországon 2012. évben a 2011. évihez képest, ugyanakkor a vendéglátók száma, és a rendelkezésre álló férőhelyek továbbra is csökkennek. Az egyéb szálláshelyek vendégforgalmában a külföldi vendégek aránya nem változott az elmúlt években.

* Forrás: Központi Statisztikai Hivatal (ksh.hu)

Magyarországon: a vendégek közül (28%) és az eltöltött vendégéjszakákból (35%) minden harmadik volt külföldi. 2011-ben az egyéb szálláshelyi teljesítmények 13%-át képviselő falusi szállásadás területén a vendégforgalom összességében 13%-kal nőtt. A 140 ezer vendég összesen 421 ezer vendégéjszakát töltött el a falusi szálláshelyeken, ennek közel 90%-a a belföldi vendégekhez köthető. A falusi szállásadók száma 2011. évben 3 797 egység volt, az igénybe vehető falusi turisztikai szobák száma 10 468 db, a férőhely-kapacitás (ágyszám) 27 245.

Az egyéb szálláshelyek kapacitása és vendégforgalma Szerbiában*				5. számú táblázat
Látogatások		Éjszakázások		Szálláshely típusa
Összesen	Észak-Szerbia	Összesen	Észak-Szerbia	
Apartman				
11 914	–	49 447	–	****
6 630	418	29 417	450	***
3 019	4	5 330	12	**
12 110	271	57 628	635	*
33 673	693	141 822	1 097	Összesen
Magánszoba				
12 594	3 949	69 638	7 749	***
15 213	529	68 460	828	**
13 420	6 810	52 632	17 653	*
41 227	11 288	190 730	26 230	Összesen
Magánház				
695	–	4 489	–	****
69 245	–	193 160	–	***
757	–	2 472	–	**
70 697	–	200 121	–	Összesen

* Forrás: Statisztikai Évkönyv – 2013

Szerbiában a 2012. évi gazdasági adatok alapján a magánházakban eltöltött vendégéjszakák száma meghaladta a 200 ezret. Egy vendég átlagosan 2,8 napot töltött magánházban az elmúlt évben, ez az érték Szerbiában magánszobáknál 4,6 nap, apartmanokban pedig 4,2 nap volt.

Szálláshely-kapacitás Szerbiában (2008–2012)*				6. számú táblázat
Összesen		Észak-Szerbia		Év
Szobák	Ágyak	Szobák	Ágyak	
46 349	116 182	12 511	29 325	2008
45 356	112 815	12 975	30 191	2009
48 041	119 427	13 692	31 935	2010
50 755	127 664	16 741	41 595	2011
46 020	113 385	13 878	31 214	2012

A szerbiai szálláshely-kapacitás 2012. évben 46 020 férőhely volt. Ez az érték kevesebb, mint a 2008-as, és többéves folyamatos növekedés után mutat csökkenést országos szinten. A Vajdaságban a férőhely-növekedés folyamatos a szállásoknál: az elmúlt évben a régióban 13 978 db férőhelyet regisztráltak, ami a 2008-as adatok bázisán 11%-os növekedést jelent 4 év alatt 1 367 db férőhellyel.

Szálláshely-kapacitás a szálláshely típusától függően Szerbiában (2012)**			7. számú táblázat
Szobák	Ágyak	Szálláshely típusa	
1 102	3 480	Apartman	
8 874	26 276	Magánszoba	
2 085	3 620	Magánház	

A magán szálláshelyek közül a magánszoba a legtöbb/legnépszerűbb Szerbiában: a magánszobák száma 8 874 db volt 26 276 db férőhellyel 2012. évben. A szálláshelyként üzemeltetett magánházak férőhelye az országban 3 620 db volt, mely értékhez közelít az apartmanok 3 480 db-os 2012. évi férőhelyszáma.

* Forrás: Statisztikai Évkönyv – 2013

** Forrás: Statisztikai Évkönyv – 2013

* Forrás: Statisztikai Évkönyv – 2013

Szerbiai forgalom (2008–2011)*		8. számú táblázat
Összesen (ezer RSD)	Észak-Szerbia (ezer RSD)	Év
53 384 299	29 862 799	2008
52 583 535	28 150 607	2009
55 002 378	29 808 964	2010
58 219 574	32 367 907	2011

A szerbiai turisztikai bevételek a válság óta is növekedtek: az országos eredmény a 2008-as bázisjelzőmértékhez képest 9%-kal növekedett 2011-re, a vajdasági turisztikai bevételek 2009-ben kismértékben csökkentek, de 2011-re éves szinten újra 8%-os növekményt mutatnak. A turisztikai szektorban 2012-ben már tapasztalt és 2013-ban várható a kereslet és az elért jövedelmek további növekedése. A turisztikai ágazaton belül a falusi turizmus teljesítményét a válság az elmúlt években érzékenyebben érintette, mint a szektor többi szereplőjét. A falusi turizmus gazdasági teljesítménye 2013-ban várhatóan növekedni fog az előző évihez képest, és az elmúlt években tapasztalt kapacitás- és teljesítménycsökkenés a 2014. évtől már növekedéssel reagál a válság elmúltára: elérheti, illetve kismértékben meg is haladhatja a 2008-as évi teljesítményt.

A falusi turizmus technikai feltételei

A falusi turizmus szolgáltatásainak műszaki és egyéb infrastrukturális alapfeltételei közel azonosak a szállásadási tevékenység területén mind Magyarországon, mind Szerbiában. A szerbiai jogrendszer alapján a kötelező kategorizálás, továbbá a jog szerinti kereskedelmi vendéglátó-ipari státus miatt az állam a falusi szálláshelyeken is szigorúan előírja a szükséges eszközöket és bútorigényt, ezért a szerbiai szabályozás lényegesen részletesebb és konkrétabb a területen. A magyarországi szabályok a szálláshelyek esetében általánosabbak a szerbiaiainál, igaz, a falusi szálláshelyek nem is minősülnek kereskedelmi szálláshelyeknek, ugyanakkor a magyar feltételrendszer az étkeztetés és a helyi termékek értékesítését, azaz a falusi vendégasztalt nem a turisztikához, hanem a mezőgazdasághoz köti, és e helyütt a kistermelőknél szabályozza, így e szabályaik ismerete és betartása is szükséges a komplex falusi turisztikai tevékenységek gyakorlásához.

2.1. Magyarországi feltételek

A magyarországi falusi szálláshely-szolgáltatás üzemeltetési engedély-köteles tevékenység, az egyéb turisztikai szolgáltatások pedig – tárgyuktól függően – hatósági engedély-kötelesek. A falusi szálláshely-szolgáltatás engedélyező szerve a települési önkormányzat jegyzője. A hatósági engedélyezési eljárás a szálláshely-üzemeltetési engedély iránti kérelem benyújtásával kezdődik.

2.1.1. Műszaki követelmények

A szoba nagysága:

- a/ **egyágyas:** legalább 8 négyzetméter;
- b/ **két- vagy többágyas:** legalább 12 m², a harmadik ágytól ágyanként további 4 m²;
- c/ **legmagasabb ágyszám:** szobánként 4 ágy, gyermekek számára emeletes ágy használata is megengedett.

Vizesblokk: a vendégek számára elkülönített fürdőszoba/zuhanyozó vagy mosdó, WC WC-kefe-tartóval, WC-papír-tartó papírral, higiéniai hulladékgyűjtővel.

Kávékonyha: kávé-tea főzésére, reggeli jellegű ételek készítésére alkalmas berendezéssel (főzőlap, mosogató, asztal, szék) és felszereléssel (edények), a vendégek számára elkülönített hűtőszekrény-használattal.

Étkeztetés: „falusi vendégasztal” tevékenységi formában engedélyezett.

2.1.2. Üzemeltetési követelmények

Ügyelet: a szállásadó vagy megbízottja a helyszínen vagy ügyeleti telefonszám megadásával biztosítja. A helyszíni ügyeleti időszakon kívül a vendégek számára belépés biztosítása.

Takarítás: a vendégszobát legalább hetente egyszer ágyneműhuzat- és törülközőcserével egyidejűleg (ágynemű: 1 db paplan, 1 db párna személyenként, törülköző: 1 db kéztörölő, 1 db nagyméretű törülköző személyenként), az új vendégek érkezése előtt minden esetben, a közösen használt helyiségeket mindennap takarítani szükséges.

2.1.3. Egyéb követelmények

A falusi-turisztikai szálláshelyet üzemeltető szálláshely-szolgáltató köteles az adott naptári évre vonatkozóan a tárgyévet követő év január hó 31. napjáig a jegyzőnek írásban adatot szolgáltatni az általuk fogadott vendégek és a szálláshelyen eltöltött éjszakájuk számáról.

2.1.4. Falusi vendégasztal

Amennyiben a szálláshelyen élelmiszert, élelmiszer-nyersanyagot állítanak elő, használnak fel és hoznak forgalomba, ennek legegyszerűbb módja, ha a szállásadó mint kistermelő látja el a választott tevékenységeket a falusi vendégasztal keretében. A falusi vendégasztal szolgáltatásban a kistermelő a gazdaságába látogató turistákat házi élelmiszerekkel családias és közvetlen környezetben láthatja vendégül. A falusi vendégasztal üzemeltetésekor a kistermelő az általa kis mennyiségben megtermelt vagy nevelt és levágott állatok húsát, azokból előállított élelmiszereket használhat fel (pl. sertés 12 db/év, 30 hónaposnál nem idősebb szarvasmarha 2 db/év, 18 hónaposnál nem idősebb birka, avagy kecske 24 db/év). Fontos felhívni a figyelmet arra, hogy a kistermelőnek nem szükséges szálláshely-szolgáltatónak lennie a falusi vendégasztal működtetéséhez, továbbá a falusi turisztikai szállásadó a fenti tevékenységeket elláthatja vendéglátó-ipari szolgáltatóként is a jelölt mennyiségi korlátok betartása nélkül valamely egyéni vagy társas vállalkozási formában. Kapcsolódó jogszabályok: a szálláshely-szolgáltatási tevékenység folytatásának részletes feltételeiről és a szálláshely-üzemeltetési engedély kiadásának rendjéről szóló a 239/2009. (X. 20.) Korm. rendelet, a kistermelői élelmiszer-termelés, -előállítás és -értékesítés feltételeiről szóló 52/2010. (IV. 30.) FVM rendelet.

2.2. Szerbiai feltételek

Szerbiában a szálláshely-szolgáltatás vendéglátóként látható el. A vendéglátó olyan gazdasági társaság, vállalkozó, más jogi személy, illetve külföldi jogi személy képviselője vagy fizikai személy lehet, aki a Turizmusról szóló törvény értelmében vendéglátó-ipari tevékenységet folytat és vendéglátó-ipari egységet üzemeltet. A vendéglátó-ipari szolgáltatásokat falusi turisztikai háztartásban nyújtó fizikai személy tevékenysége lehet szálláshely-szolgáltatás, valamint étel és ital elkészítése és felszolgálása a legfeljebb 30 fekvőhellyel rendelkező vendéglátó-ipari egységben, illetve étel és ital elkészítése és felszolgálása legfeljebb 50 személyes turistacsoport számára. Azon egységeknek, melyekben vendéglátó-ipari szolgáltatás nyújtása történik, a kategorizálás elvégzése miatt ki kell elégíteniük a minimális műszaki és szanitáris-higiéniás feltételeket. A fizikai személy falusi turisztikai háztartásban a szolgáltatásait helyi turisztikai szervezet, turisztikai ügynökség, vállalkozás vagy más gazdasági tevékenységre bejelentett jogi személy által szerződés alapján végzi. és mint szerződött, betartja a szálláshelyre mint vendéglátó-ipari egységre a minősítése szerinti előírásokat, a jelen tervfejezetben ismertetett feltételeket.

2.2.1. Vendéglátó-ipari egységek

2.2.1.1. Általános műszaki feltételek

- Folyó ivóvíz (vízhálózat, helyi kút),
- folyamatos elektromosáram-ellátás (elektromos hálózat, saját energiaforrás),
- hulladéktárolás (meghatározott helyen elhelyezett hulladéktároló vagy fedeles vödör),
- szennyvízelvezetés (szennyvízhálózat, szepikus tartály).

2.2.1.2. Általános egyéb feltételek

- Minden olyan helyiségben, ahol vendéglátó-ipari szolgáltatás végzése történik, kötelező a fűtés biztosítása. Ez alól kivételt képeznek a kizárólag nyári időszakban üzemelő egységek. A vendégek által használt helyiségek minimális hőfoka 18,5 °C.
- Kötelező a vendéglátó-ipari egység telefonhálózatra kapcsolása. A vendégek számára biztosítani kell legalább egy telefonvonal és -készülék használatát.
- A vendéglátó-ipari egységnek külön bejárattal kell rendelkeznie a vendégek számára. A bejáratnál fel kell tüntetni a vendéglátó-ipari egység nevét, valamint éjszakai működés esetén biztosítani kell ezek kivilágítását.
- Minden helyiségnek, ahol a vendégek tartózkodnak, rendelkeznie kell világitással.
- Kötelező a vendéglátó-ipari egység tisztán tartása.

2.2.2. Szálláshely-szolgáltatást és étkeztetésszolgáltatást végző vendéglátó-ipari egység

A szálláshely-szolgáltatást végző vendéglátó-ipari egységnek az általánosan már ismertetett műszaki feltételeken kívül meg kell felelnie a kategóriájának megfelelő elvárásoknak is. A szálláshely-szolgáltatást és étkeztetésszolgáltatást végző vendéglátó-ipari egység részei (72. cikkely) a gazdasági-műszaki rész, amelyet kizárólag a dolgozók használnak, a szálláshely-szolgáltatásra szolgáló részek (vendégek által használható): recepció, szálláshely(-ek), közös fürdőszoba/toalett, továbbá az étkeztetésszolgáltatásra szolgáló részek.

2.2.2.1. Gazdasági-műszaki rész (konyha, segédhelyiségek) követelményei

A segédhelyiségek a különböző szanitáris, higiénias feltételek kielégítését szolgálják (öltöző, pihenőszoba, toalett, fürdőszoba stb.). E helyiségek kialakítását és felszereltségét további hatósági előírások határozzák meg (szerbül sanitarno-higijjenski uslovi).

2.2.2.2. Szálláshely-szolgáltatásra szolgáló részek követelményei

Recepció (82. cikkely): a szálláshely-szolgáltatást végző vendéglátó-ipari egységben kötelező egy elkülönített helyiség – a recepció – kialakítása a vendégek fogadására. Az apartman, kiadó ház, kiadó szoba és falusi szálláshely esetében nem kötelező a recepció kialakítása abban az esetben, ha biztosított a vendégek fogadását végző személy.

Szálláshelyre vonatkozó feltételek: szálláshelynek számít a szoba, családi szoba, apartman, kempingparcella.

Szoba (84–94. cikkely):

- A szoba fajtája lehet fürdőszobával ellátott és fürdőszoba nélküli. A hotel, motel és panzió kategóriájú szobák minden esetben fürdőszobával ellátottak. A fürdőszoba nélküli szoba esetén kötelező közös fürdőszoba biztosítása. A közös fürdőszobák számát a fekvőhelyek száma határozza meg. 10 fekvőhelyig 1, 20 fekvőhelyig 2, minden további megkezdett 10-es számú fekvőhely esetén egytel több közös fürdőszoba kötelező.
- Biztosítani kell, hogy a szobát a vendég bezárhassa.
- A szoba természetes megvilágítását ablakkal kell biztosítani, melynek felülete nem lehet nagyobb a szoba felületének 1/10 részénél.
- A szoba mesterséges megvilágítását a mennyezetre vagy a falra szerelt fényforrással kell biztosítani, emellett jelzéssel ellátott elektromos csatlakozónak is lennie kell.
- Az ágyneműt minden új vendég érkezése előtt, illetve minden hetedik napon cserélni kell.
- Biztosítani kell a szoba rendszeres takarítását.

A szoba felszerelése	A szobához tartozó fürdőszoba felszerelése	A fürdőszoba nélküli szoba felszerelése	A közös fürdőszoba felszerelése
Ágy (90×190 cm) vagy egyszemélyes franciaágy (140×190 cm), vagy kétszemélyes franciaágy (180×190 cm)	Természetes vagy mesterséges szellőzés	Megvilágított tükör	Természetes vagy mesterséges szellőzés
Az ágy méretének megfelelő matrac	Meleg és hideg folyó víz	Polc	Meleg és hideg folyó víz
Ágyanként kettő ágynemű, takaró és párna	Kád vagy zuhanykabin	Mosdó előtti szőnyeg	Kád vagy tuskabin
Ágyanként egy éjjeliszekrény vagy polc	Mosdó meleg és hideg folyó vízzel	Törülközőtartó	Mosdó meleg és hideg folyó vízzel
Megvilágítás minden ágyhoz	Polc	Szappantartó	Polc
Szőnyeg minden ágy mellett, amennyiben a padló nincs teljes mértékben burkolva	Megvilágított tükör	Vendégenként 1 szappan	Megvilágított tükör
Szekrény polcokkal és a ruhák felakasztására alkalmas résszel, ágyanként legalább négy akasztó	Jelzéssel ellátott elektromos csatlakozó	Vendégenként 1 pohár (tisztasági fóliával lezárva)	Jelzéssel ellátott elektromos csatlakozó
Asztal	Folyó vízzel és ülőkével ellátott WC-kagyló		Folyó vízzel és ülőkével ellátott WC-kagyló
Ágyanként egy szék	Törülközőtartó		Törülköző- és szappantartó

A szoba felszerelése	A szobához tartozó fürdőszoba felszerelése	A fürdőszoba nélküli szoba felszerelése	A közös fürdőszoba felszerelése
Szemeteskosár; Tűzvédelmi előírás	Toalettpapír és -tartó; Szemeteskosár		Toalettpapír és -tartó; Szemeteskosár
Hamutál (kivéve azokban a szobákban és apartmanokban, ahol tilos a dohányzás)	Ruhafogas		Ruhafogas
Pótágy, a vendég engedélyével	WC-kagyló tisztítására szolgáló eszközök (vagy egyéb megoldás a WC-kagyló tisztítására)		WC-kagyló tisztítására szolgáló eszközök
	Világításkapcsoló a fürdőszoba bejáratánál		
	Vendégenként 2 törülköző		
	Vendégenként 1 pohár (tisztasági fóliával lezárva)		
	Vendégenként 1 szappan vagy folyékony szappan		

2.2.3. Apartmanra vonatkozó feltételek (95. cikkely)

Az apartman fajtája lehet konyhával ellátott, konyha nélküli vagy stúdióapartman. A konyhával ellátott apartman része a nappali, egy vagy több hálószoba, étel elkészítésére és étkezésre alkalmas helyiség vagy helyiségrés, fürdőszoba. A konyha nélküli apartman része a nappali, egy vagy több hálószoba, fürdőszoba. A stúdióapartman egy nappali tartózkodásra, alvásra, étel elkészítésére és étkezésre alkalmas helyiségből, valamint fürdőszobából áll.

- A nappali tartózkodásra alkalmas (nappali) helyiség tartalmaz egy ülőgarnitúrát és egy televíziót.
- Az étel előkészítésére és az étkezésre alkalmas helyiség tartalmaz legalább két főzőfelületet, mosogatót meleg és hideg folyó vízzel, hűtőszekrényt, konyhaszekrényt, asztalt és az ágyak számával megegyező számú szék. Az étel előkészítéséhez szükséges különböző eszközöket a vendég kérésére szükséges biztosítani.
- Az alvásra alkalmas egység, illetve a fürdőszoba feltételei megegyeznek a „szobánál” ismertetettel.

2.2.4. Falusi szálláshelyre vonatkozó feltételek (33. cikkely)

- Az étkezésszolgáltatást végző falusi szálláshelynek rendelkeznie kell konyhával és felszolgálásra alkalmas helyiséggel. A falusi szálláshely konyháját a vendégek is használhatják ételkészítésre. Az étel- és ital-szolgáltatást végző falusi szálláshely nyitott területen is végezheti e tevékenységét. Az étkeztetést a nyitott területen végző falusi szálláshelyen a helyiség közelében biztosítani kell egy illemhelyiséget, melyet a vendégek használnak.
- A falusi szálláshelynek a vendég részéről zárhatónak kell lennie.
- A falusi szálláshely természetes megvilágítását ablakkal kell biztosítani, melynek felülete nem lehet nagyobb a szállásra alkalmas egység felületének 1/10 részénél. A falusi szálláshely mesterséges megvilágítását a mennyezetre vagy falra szerelt fényforrással kell biztosítani, emellett jelzéssel ellátott elektromos csatlakozónak is lennie kell a szálláshelyen.
- A falusi szálláshely fajtája lehet fürdőszobával ellátott és fürdőszoba nélküli. A szálláshelyen biztosítani kell a fürdőszoba rendszeres takarítását és fertőtlenítését.
- Biztosítani kell a falusi szálláshely rendszeres takarítását. Az ágyneműt minden új vendég érkezése előtt, illetve minden hetedik napon cserélni kell, a törülközőket pedig minden harmadik napon.

<i>A falusi szálláshely ételkészítésre és étkezésre alkalmas helyiségeinek felszereltsége</i>	<i>Falusi szálláshely szobáinak felszereltsége</i>	<i>A falusi szálláshely fürdőszobáinak felszereltsége</i>	<i>A falusi szálláshely fürdőszoba nélküli szobáinak felszereltsége</i>
Mosogató meleg és hideg folyó vízzel	Ágy (90x190 cm) vagy egyszemélyes franciaágy (140x190 cm), vagy kétszemélyes franciaágy (180x190 cm)	Természetes vagy mesterséges szellőzés	Megvilágított tükör
Hűtőberendezés étel és ital tárolására	Az ágy méretének megfelelő matrac	Meleg és hideg folyó víz	Polc
Legalább két főzőlapos berendezés	Ágyanként kettő ágynemű, takaró és párna	Kád vagy tuskabin	Mosdó előtti szőnyeg
Konyhaszekrény és egyéb elemek az ételek készítéséhez és tálalásához szükséges eszközök tárolására	Éjjeliszekrény vagy polc, ágyanként egy darab	Mosdó meleg és hideg folyó vízzel	Törülközőtartó
Tálaláshoz szükséges eszközök a fekvőhelyek számának megfelelően	Megvilágítás minden ágyhoz	Polc	Szappantartó
Mosogatáshoz szükséges eszközök	Pótágy a vendég engedélyével	Megvilágított tükör	Vendégenként 1 szappan
Hulladékgyűjtő	Szőnyeg minden ágy mellett, amennyiben a padló nincs teljes mértékben burkolva	Jelzéssel ellátott elektromos csatlakozó	Vendégenként 1 pohár (tisztasági fóliával lezárva)

<i>A falusi szálláshely ételkészítésre és étkezésre alkalmas helyiségeinek felszereltsége</i>	<i>Falusi szálláshely szobáinak felszereltsége</i>	<i>A falusi szálláshely fürdőszobáinak felszereltsége</i>	<i>A falusi szálláshely fürdőszoba nélküli szobáinak felszereltsége</i>
Asztal és a fekvőhelyek számának megfelelő számú szék	Szekrény polcokkal és a ruhák felakasztására alkalmas résszel, ágyanként legalább négy akasztó	Folyó vízzel és ülőkével ellátott WC-kagyló	
Asztalterítő vagy alátét	Asztal	Törülközőtartó	
	Ágyanként egy szék	Toalettpapír és -tartó	
	Szemeteskosár	Szemeteskosár	
	Hamutál (kivéve azokban a szobákban és apartmanokban, ahol tilos a dohányzás)	Ruhafogas	
		WC-kagyló tisztítására szolgáló eszközök (vagy egyéb megoldás a WC-kagyló tisztítására)	
		Világításkapcsoló a fürdőszoba bejáratánál	
		Vendégenként 2 törülköző	
		Vendégenként 1 pohár (tisztasági fóliával lezárva)	
		Vendégenként 1 szappan vagy folyékony szappan	

A falusi turizmus szabályozási környezete Magyarországon és Szerbiában

Szerbiában és Magyarországon a turisztikai tevékenységek szabályozása nagymértékben eltér egymástól. Magyarországon a falusi turizmus tevékenységek mind magánszemélyként, mind egyéni, illetve társas vállalkozási formában végezhető teljesen önállóan beleértve a számlaadást is. Szerbiában a turisztikai szolgáltatásokat nyújtó magánszemély gazdaságilag nem önálló, tevékenységét csak valamely számlakiadásra jogosult szervezettel kötött közvetítői szerződés alapján végezheti. Amennyiben a működési forma valamilyen vállalkozói, úgy maga is közvetítővé válhat. A magyarországi falusi turizmus állami védjegyrendszerrel rendelkezik, melynek használata önkéntes, ám díjköteles. Szerbiában jelenleg nem működik önálló minősítési rendszer a falusi turizmusban, ezért az üzemeltetés során a vendéglátó-iparra érvényes általános szabályokat kell betartani.

3.1. Magyarországi üzemeltetési feltételek

3.1.1. Falusi szálláshely-szolgáltatási tevékenység

A szálláshely-szolgáltatási tevékenység folytatásának részletes feltételeiről és a szálláshely-üzemeltetési engedély kiadásának rendjéről szóló 239/2009. (X. 20.) számú Kormányrendelet 2. § h) pontja szerint egyéb szálláshely üzemeltetése olyan adóköteles tevékenység, mely csak adószám birtokában, egyéni vagy társas vállalkozóként vagy úgynevezett adószámos magánszemélyként végezhető. Egyéni vállalkozóként végzett tevékenység esetén az adószám a megyei kormányhivatalok járási kirendeltségeinek okmányirodájában, a magánszemélyes adószám pedig a Nemzeti Adó- és Vámhivaltól kérhető.

3.1.2. Szálláshely magánszemélyként történő üzemeltetése

A választott tevékenységi körök bejelentése az Önálló vállalkozások tevékenységi jegyzéke (ÖVTJ kód) szerint történik. Egyéb szálláshely-üzemeltetésnél a következő tevékenységkódok alkalmazhatók: 552 006 – (máshová nem sorolt) Üdülési, egyéb átmeneti szálláshely-szolgáltatás; 5 590 – Egyéb szálláshely-szolgáltatás. A tevékenység bejelentésével egyidejűleg a magánszemélynek az általános forgalmi adózásra vonatkozó nyilatkozatot is meg kell tennie, miszerint általános szabályok szerint adózik, vagy pedig alanyi adómentességet választ.

3.1.3. Falusi szálláshely működtetésének adózási tételei

3.1.3.1. Személyi jövedelemadó

A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (Szja. tv.) szerint a szálláshely-szolgáltatási tevékenységből származó jövedelem összevonás alá eső – önálló tevékenységből származó – jövedelemként adóköteles. Emellett a törvény lehetővé teszi az elkülönülten adózó jövedelemként történő adózást, amelyet a tételes átalányadózás választásának lehetősége biztosít. Adózás tekintetében több lehetősége van a falusi vendéglátó tevékenységet végző magánszemélyeknek, melyek az alábbiak:

a/ Tételes költségelszámolás választása

A szálláshely-szolgáltatás tevékenység esetén választható elszámolási forma a tételes költségelszámolás, melyben a bevételből minden kiadási tétel elszámolható bizonylat alapján.

b/ Értécsökkenés leírása

Szálláshely-szolgáltatás esetén a bevétellel szemben a jövedelem megállapításakor levonható a kizárólag bérbeadásra hasznosított tárgyi eszköz, épület értékcsökkenési leírása, felújítási költsége, illetve időarányos vagy területarányos értékcsökkenés is számítható. A leírási kulcsot az ingatlan jellegétől függően az Szja. tv. 11. számú mellékletében megadott besorolás határozza meg.

c/ 10 százalékos költséghányad választása

A költségelszámolás rögzített költséghányados módja esetén a jövedelem megállapításához az önálló tevékenység bevétele alapján annak 10%-át költségként elszámolhatja tételes költségvizsgálat és bizonylatolás nélkül.

d/ Adóelőleg megállapítása, megfizetése

Az önálló tevékenység adóelőleg-alapja a bevételnek a magánszemély adóelőleg-nyilatkozata szerinti költség levonásával meghatározott része, ennek hiányában a bevétel 90%-a.

3.1.3.2. Tételes átalányadózás

Fizető-vendéglátóként tételes átalányadózást (32 000 Ft/szoba összegű adóbefizetést) választhat a magánszemély, ha megfelel az alábbi feltételeknek: fizető-vendéglátó tevékenységet folytató magánszemély az, aki – nem egyéni vállalkozóként – a szálláshely-szolgáltatási tevékenység folytatásának részletes feltételeiről és a szálláshely-üzemeltetési engedély kiadásának rendjéről

szóló kormányrendelet szerinti egyéb szálláshely-szolgáltatási tevékenység keretében nyújt szálláshelyet ugyanannak a személynek adóévenként 90 napot meg nem haladó időtartamra. Feltéve, ha e tevékenységét a tulajdonában, a hasznélvezetében lévő egy – nem szálláshely-szolgáltatás rendeltetésű – lakásban vagy üdülőben folytatja.

3.1.3.3. Egészségügyi hozzájárulás

Az egészségügyi hozzájárulásról szóló 1998. évi LXVII. törvény (Eho. tv.) 3.§ (1) bekezdése alapján a társadalombiztosítási rendelkezések szerint belföldinek minősülő szálláshely-szolgáltató esetében (a tételes átalányadót választók kivételével) az adóelőleg-számlátánál figyelembe vett jövedelmet 27 százalék egészségügyi hozzájárulás terheli. Az Eho. tv. 4.§ (4) bekezdése alapján a fizető-vendéglátóként tételes átalányadózást választó magánszemély által fizetendő százalékos mértékű egészségügyi hozzájárulás a tételes átalányadó 20 százaléka.

3.1.3.4. Egészségügyi szolgáltatási járulék

Az a belföldinek minősülő természetes személy, aki nem biztosított, és egészségügyi szolgáltatásra a Tbj. 39.§ (2) bekezdésében meghatározottak alapján egyéb jogcímen sem jogosult, egészségügyi szolgáltatási járulékot köteles fizetni.

3.1.3.5. Általános forgalmi adó

A kereskedelmi szálláshely-szolgáltatást végző személy az általános forgalmi adó alanya tekintettel arra, hogy tevékenysége gazdasági tevékenységnek minősül. A szálláshely-szolgáltatók adókötelezettsége az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (Áfa. tv.) szabályai szerint az általános forgalmiadó-kötelezettséget jelenti, mely esetben el kell döntenie a szolgáltatónak, hogy általános szabályok szerint adózik, vagy pedig alanyi adómentességet választ.

3.1.4. Bizonylatkiállítási kötelezettség

A kereskedelmi szálláshely-szolgáltatási tevékenységet végző adóalany az Áfa. tv.-nek a számlázásra vonatkozó általános szabálya szerint köteles számlát kibocsátani az általa teljesített szolgáltatásról. Mentessül az adóalany a számlakibocsátási kötelezettség alól, ha az ellenérték áfával számított összege nem éri el a 900 ezer forintot, és a szolgáltatást igénybe vevő nem kéri a számla kibocsátását. Ebben az esetben nyugta is adható. A falusi szálláshely működtetője a jelenleg hatályos jogszabályok alapján mentessül a pénztárgép működtetése alól, amennyiben nyugta helyett számlát állít ki az igénybe vett szolgáltatásról.

3.1.5. Széchenyi Pihenő Kártya

Magyarországon a szálláshelyhasználat térítéseként az utóbbi években elterjedt forma lett a Széchenyi Pihenő Kártya (továbbiakban SZÉP Kártya) elfogadása a falusi turizmusban is. A Széchenyi Pihenő Kártya kibocsátásának és felhasználásának szabályairól szóló 55/2011. (IV. 12.) Kormányrendelet (továbbiakban: R.) 5. § (1) bekezdése alszámlánként meghatározza azokat a belföldön ténylegesen nyújtható szolgáltatásokat, amelyek igénybevételéért az elektronikus utalványkártyával jogszerűen fizetni lehet. Amennyiben a szálláshely-szolgáltató Széchenyi Pihenő Kártyát elfogadó helyként kíván működni, a jelenlegi három szolgáltató egyikével szükséges szerződést kötnie, mely történhet személyesen (üzletkötő általi megkereséssel), továbbá a választott kártyaszolgáltató internetes felületén részben online ügykezelési formában.

3.1.6. Minőségbiztosítás

A Falusi és Agroturizmus Országos Szövetségét (továbbiakban FATOSZ) mint a falusi turizmus meghatározó magyarországi szakmai szervezetét a Nemzetgazdasági Minisztériummal közösen hozta létre a Nemzeti Tanúsító Védjegyrendszert. A megújult minősítés pályázat útján igényelhető folyamatosan: a FATOSZ honlapján elérhető nyomtatvány kitöltésével és benyújtásával indul. A „falusi szálláshely napraforgóval” tanúsító védjegy megszerzése egyszeri díjköteles (2013-ban 1–8 férőhelyig a díja 100 Euró, 9–16 férőhely esetén 150 Euró). A védjegyhasználat 5 évre szól, a védjegy tábla éves díja 17 Euró. A védjegyhasználók automatikusan felkerülnek a FATOSZ honlapjára, továbbá lehetőségük van az új, online szálláshely-foglalást is biztosító honlapon történő megjelenésre is.

3.2. Szerbiai üzemeltetési feltételek

3.2.1. Falusi turisztikai szolgáltatások tevékenységei

A szerbiai turisztikai törvény a falusi turizmus keretében nyújtott szolgáltatások alatt a szállás és étkezés biztosítását érti a vidéki háztartásokban, az etnolétesítményekben és a tanyákon. A jogszabály alapján a falusi turisztikai szolgáltatások körébe tartozik a különböző szórakoztató szabadidős programok és más tematikus tevékenység szervezése, a hazai termékek kóstoltatása és eladása, valamint a tradicionális ételek elkészítése és felszolgálása is. A törvényi szabályozás alapján a falusi turizmus tevékenységeinek része a népi mesterségek termékeinek készítése és eladása, továbbá a falusi közösségek kulturális hagyományainak, életének, a tradicionális falusi lét bemutatása. A falusi turisztikai és étkeztetési szolgáltatások nyújtása magánszemélyek részéről 30 fekhelyig engedélyezett. A vendéglátónak lehetősége

van túlnyomó részt saját előállítású étel és ital felszolgálására. A falusi turisztikai háztartások megszervezhetik saját termékeik kóstoltatását is turisztikai csoportok részére 50 főig. A falusi háztartások magánszemélyként minden nyújtott szolgáltatást csak helyi turisztikai szervezeten, turisztikai ügynökségen vagy egyéb vendéglátó-ipari vállalkozáson keresztül számlázhat, fizetethet meg. A magánszemély közvetítővel kötött szerződését az illetékes helyi önkormányzat megfelelő szervéhez kell eljuttatni, mely a falusi turisztikai háztartást bejegyzi a kategorizált objektumok regiszterébe. A vendéglátóknak nyilvántartást kell vezetniük a vendégekről a helyi önkormányzat által előírt feltételek szerint, és e szerint a nyilvántartás szerint a vendégforgalom alapján kell megfizetniük az előírt helyi adót.

3.2.2. A falusi turizmus működtetésének adózási tételei

3.2.2.1. Helyi adó

Falusi turizmussal foglalkozó magánszemélyek, illetve a turisztikai kínálattal foglalkozó vállalkozások kötelesek helyi adót fizetnie a vendégekkel minden egyes napi tartózkodásuk után. A turisztikai helyi adó nagysága változó, mértéküket a helyi önkormányzatok határozzák meg. A szállásadónak kötelessége, hogy minden számlán feltüntesse a helyi adó összegét.

3.2.2.2. Jövedelemadó

A polgárok jövedelemadójáról szóló törvény (SZK Hivatalos Közlönye: 47/2013. és 48/2013.) értelmében:

a/ Önálló tevékenységből származó jövedelem

A turisztikai szállásadás és vendéglátás – ahol a magánszemély önálló vállalkozóként végzi tevékenységét – önálló tevékenységből származó jövedelemként adóköteles. Az adóalap a nyereség, a jövedelemadó 10%-a. Az ilyen személy hozzáadottérték-adó (PDV) és önálló tevékenységből származó jövedelemadó alanyává is válik.

b/ Tőkéből származó jövedelem

Tőkéből származó jövedelemadó-fizetési kötelezettség alá tartoznak azok a magánszemélyek, akik saját ingatlanjukat adják bérbé. Az ingatlan bérbeadása esetén az adóalap nagysága a pénzben, illetve természetben megállapítható jövedelem. A bruttó bevétel 50%-a kerül költségként elszámolásra tételes költségvizsgálat és bizonylatolás nélkül (rögzített költséghányados – normirani trosak). Saját kérésére elszámolhatók a valós költségek is az előbbi helyett, amennyiben azokat bizonylatokkal igazolni tudja. A tőkéből származó jövedelemadó nagysága 20%.

c/ Átalányadózás

A polgárok jövedelemadójáról szóló törvény értelmében az átalányadózás joga nem ismerhető el annak a vállalkozónak, akinek tevékenysége kötődik szállodaipar és étterem üzemeltetéséhez és az ingatlanokkal kapcsolatos tevékenységhez. Kivételt képezhet az a vállalkozó, aki kereskedelmi vagy vendéglátó-ipari tevékenységét kioszkban, pótkocsiban vagy azokhoz hasonló montázs, illetve mozgó objektumban végzi. Saját kérésére jóváhagyható, hogy a megállapított jövedelemre az adót átalányban fizesse.

3.2.2.3. Hozzáadottérték-adó (Porez na dodatu vrednost)

A hozzáadottérték-adó módosításairól és változtatásairól szóló törvény (Szerbia Köztársaság Hivatalos Közlönye 93/2012-es száma) szerint a hozzáadottérték-adó rendszerében való kötelező nyilvántartásba vételnél alkalmazott értékhatár 8 000 000 dinár. Kis adókötelezettnek számít e törvény értelmében az a személy, akinek esetében a javak és szolgáltatások összeforgalma az előző 12 hónapban nem volt nagyobb 8 000 000 dinárnál, illetve aki tevékenységének megkezdésekor a becslések szerint az elkövetkező 12 hónapban nem valósít meg 8 000 000 dinárnál nagyobb összeforgalmat. A kis kötelezett nem számít fel hozzáadottérték-adót, nem jogosult a számlákon annak feltüntetésére, nem jogosult az adó levonására és nem köteles az ebben a törvényben előírt nyilvántartás vezetésére. Ugyanakkor a kis kötelezett dönthet úgy, hogy vállalja a hozzáadottérték-adó fizetésének kötelezettségét, és ebben az esetben olyan jogokat és kötelezettségeket vállal, amelyek e törvény értelmében a hozzáadottérték-adó fizetésének kötelezettjére vonatkoznak.

3.2.3. Minőségbiztosítás

A falusi háztartások (magánszemélyek) részéről nyújtott turisztikai szolgáltatásokra az önálló vendéglátók (vendéglátóipar) esetében érvényes szabályok alkalmazandók, a falusi háztartások épületálmányára vonatkozóan pedig a pihenőházak kategóriájára vonatkozó szabályokat kell betartani. Szerbiában a falusi turizmusra vonatkozó önálló minősítési és szabályozási rendszer nincs. A magánszemélyeknek és a háztartásoknak vendéglátó-ipari szolgáltatások nyújtásakor teljesíteniük kell az országos egészségügyi előírásokat, továbbá a szobáknak és egyéb helyiségeknek kategorizálnak kell lennie. Amennyiben a vendéglátói tevékenységet magánszemély végzi, a kategorizálást a helyi önkormányzat illetékes szerve végzi a magánszemély kérésére, ami három évig érvényes.

A falusi turizmus pénzügyi és finanszírozási terve

A pénzügyi fejezet áttanulmányozása előtt javasoljuk a mellékelt kérdőív áttekintését és az önértékelés módszerével a tervezett falusi turizmus projektötlet minősítését. Csak azok készítsenek saját üzleti tervet, akik az önértékelésben 7 db vagy annál több „Előny” minősítésű választ adtak a kérdésekre. Jelen fejezetben egy elvi példát ismertetünk, célunk a szemléltetés (ebben a formájában nem valósult meg a leírt fejlesztés). Jelen tervfejezet nem törekszik a minden részletre kiterjedő teljességre, így mind a kiadási, mind pedig bevételi oldalon csak a fontosabb, jellemző elemek bemutatására koncentrálnak hangsúlyozva az ágazat sajátosságait, egyedi lehetőségeit.

4.1. Kiadások

4.1.1. Beruházási költségek

A falusi turizmus tevékenység elindításának meghatározó eleme az az ingatlan, ahol a vállalkozás a tevékenységet a jövőben gyakorolni kívánja. A turisztikai szolgáltatások gyakorlásának az ingatlanok többsége csak célirányos fejlesztést követően felel meg. Az ingatlan tulajdonjoga a fejlesztések megvalósításának előfeltétele, amennyiben a tervezett fejlesztés helyszíne nem a leendő vendéglátó tulajdonában van, vagy fejlesztésre is feljogosító bérleti szerződés szükséges, vagy az ingatlan megvásárlása. Az induló beruházás költségeit 3 fő csoportra oszthatjuk, melyek közül a külső szolgáltatások és szakértelem igénybevétele a teljes projekt költség 6–12%-át, az építési beruházás a kiadások döntő részét, 79–84%-át teszik ki. A harmadik költségrész a szükséges eszközigény megvásárlásának kiadása, aránya átlagosan 10%-os mértékű. Egy új építésű, 4 szobás 8 ágyas, 160 m²-es falusi szálláshely beruházási költsége 165 000 € az alábbiak szerint:

Bruttó költség (Euró)	Költségaránya (%)	Költségtételek	9. számú táblázat
9 600	6	Tervezés, engedélyezés, minősítés	
16 500	10	Bútorok, eszközök	
138 900	84	Építés	
165 000	100	Összesen	

A fejlesztést fenti példa alapján javasolt elkészíteni azzal, hogy az építési kiadásokat a beruházás helyszíne szerint ismert építési árakkal vagy a tervezőtől kapott átalánnyal célszerű összevetni, korrigálni a tervezés során. A példánál maradva 1 db férőhely vetített összköltsége esetünkben 20 625 €. A falusi vendéglátóhely eszközanyagát gyakorlatilag az éjjeli lámpától kezdve a gyermekeknek készített belső játéktérig megtervezhető az internet segítségével valamely online áruházak kínálatából és áraival.

4.1.2. Üzemeltetési költségek

Az üzemeltetési kiadások tervezésekor legegyszerűbb kiindulni saját háztartásunk kiadásaiból, hiszen a falusi vendéglátás alapvetően a lakófunkciót is betöltő ingatlanon valósul meg. A falusi vendéglátóhely jelentős kiadási költségcsoportját képezi a közüzemi szolgáltatások díja. A közüzemi kiadásokat 50 € és 100 € közé tervezhetjük a havi költségvetés készítésekor azzal, hogy a konkrét kiadás nagymértékben függ majd a nyitva tartás rendjétől és az igénybevételtől. A működési költség állandó kiadását képezik a tisztítási költségek, erre (a példa szerinti 160 m² szálláshely esetén) havi 15 € kiadás tervezhető. A fenntartás szükséges kiadása még az esetleges javítási és karbantartási költségek összege, amelyre a példában szintén 15 € előirányzatot tervezünk havonta: itt képezzük az egyes kiegészítő szolgáltatások és az udvar időszakos (pl. virágvásárlás) anyagköltségét is. Az előre nem látható költségekkel is számolnunk kell, a tartalékkeret havonta 10 €. Ez a felhalmozott pénzösszeg válhat fejlesztési alappá is év végén. Működési kiadásnak minősül még, és fontos tervezni az új szolgáltatás időszakos és állandó reklámköltségét, mely utóbbi az internetes megjelenés és elérhetőség biztosítása. A média-igénybevétel havi díjköteles igénybevétellel, fontossága miatt (legfőbb vendégcsalogató) havi 20 € kiadással tervezhető. A működési költségeket a konkrét példa esetében havonta 110 € és 160 € közé tettük, így a szálláshely éves üzemeltetési kiadása 1 320 € és 1 920 € közé tehető, ami négyzetméterenként 8–12 €/év, férőhelyenként 165–240 €/év kiadást jelent.

4.2. Bevételek

4.2.1. Fő tevékenységek

A fő tevékenység bevételei esetében tervezhetünk napra, illetve elvárt vendégforgalomra. A szálláshelyi példánkban a férőhelyszám 8 fő, azaz 1 nap 8 vendégéjszaka értékesíthető. A falusi turizmus kedvelt időszaka az év május 1-jétől augusztus 20-áig tartó főszezonja. Ezen időintervallumban a szálláshelyünk – maximálisan 110 nappal és 8 férőhellyel számolva – 880 vendégéjszakát lenne képes teljesíteni. Egy vendégéjszaka díja jelenleg 8 € és 12 € között mozog egyéb szolgáltatások nélkül.

A matematikailag elérhető bevétel így a fő tevékenységgel a főszezonban 7 070 € és 10 560 € közötti lenne. Egy átlagos, már működő magyar falusi szálláshely évente 110 vendégéjszakát értékesít, ez a férőhelyre vetítve 15 vendégéjszakát jelent évente. Az átlagos teljesülés ismeretében a szálláshelyi példa forgalmát a kedvezőbb férőhelyre vetített mutatóval tervezhetjük (8x15) 120 vendégéjszakában évente, ami az elvi kapacitások 14%-os kihasználtságát jelenti évi 960 € és 1 440 € közötti árbevétellel. Jó reklámmal és kitartó figyelemmel egy új szálláshely az első 1–3 évben 30% körüli kihasználtsággal üzemeltethető. Ebben az esetben a példánk szerinti egységben évi 264 eltöltött vendégéjszakát prognosztizálva évi 2 112 € és 3 168 € közötti bevétel tervezhető, mely összegek már fedezni tudják a létesítmény várható dologi kiadásait. Példánkban a szállásadás mint fő falusi turisztikai tevékenység a bevételek 40%-os mértékében már a tevékenység munkadíjára és annak közterheire fordítható évi 800–1 300 € jövedelmet termelve. A tevékenység keresetté válásával példánkban évi 2 400–3 900 € bevétel érhető el (80% körüli főszezon-, valamint 20% körüli elő- és utószezon-kihasználtsággal).

4.2.2. Kiegészítő tevékenységek

A kiegészítő tevékenységek esetében a specializálódás és a kereslet adta piaci viszonyok határozzák meg az értékesített szolgáltatások árát. A szálláshely példánál maradva kézenfekvő szolgáltatás lehet a napi 3 alkalommal történő étkezés biztosítása. Az étkeztető falusi szálláshelyeken átlagosan egy főétkezés díja 5–10 €/fő helyben készült étel esetén helyi italfogyasztással együtt. Az étkeztetésen realizálható jövedelem 30% mértékű: 1,5–3 €. Amennyiben a szálláshelyünkre betérő vendégek mindegyike átlagosan legalább napi egy étkezést igénybe vesz a kiegészítő turisztikai szolgáltatásból, a vendéglátónak évente 1 800–3 600 € közötti árbevétele, valamint 540 € és 1 080 € közötti jövedelme származhat. A kiegészítő tevékenységekből származó bevételeket javasoljuk úgy megtervezni, hogy a szolgáltatásukból származó összesített bevétel nagyságrendje elérje, illetve meghaladja a fő tevékenységből származót hozzájárulva ezzel a turisztikai tevékenységek jövedelmező, fenntartható nyújtásához.

4.3. *Finanszírozási terv*

A falusi turizmus tekintetében annak sokszínűsége miatt a fejlesztések megtérülése rendkívül változatos: helyenként 5 év, de vannak 25 éves vagy annál is hosszabb idejű megtérülések is. Befektetni a falusi turizmusba, abban elindulni és gazdaságilag sikeresnek lenni csak rentábilis finanszírozással lehetséges, melynek fő forrása a saját forrás, a fejlesztési hitel és a pályázati úton megszerzett támogatás.

4.3.1. Saját források

Minél nagyobb összegű és mértékű a saját forrásunk, annál életképebb a beruházásunk. A 40%-osnál alacsonyabb mértékű saját forrás a jelenlegi gazdasági környezetben falusi turisztikai projektek megvalósítását nem teszi lehetővé.

4.3.2. Hitel

Mind Szerbiában, mind Magyarországon hozzávetőlegesen egyszerűen juthat a projektgazda fejlesztési banki hitelhez, amennyiben rendelkezik elégséges fedezettel a hitelvállaláshoz. A bankhitel elérésének kulcsa a meglévő egyéb (jelzálogosítható) vagyon megléte, melynek a forgalmi értéke a felvenni szándékozott hitel összegének (banki értékeléssel) háromszorosa vagy négyszerese.

4.3.3. Pályázati források

A 2007–2013-as programozási időszakban Magyarországon az EMVA-források terhére a Darányi Ignác Terv biztosított vissza nem térítendő forrásokat „Turisztikai tevékenységek ösztönzése” címen. Az európai uniós pályázat 60%-os támogatási arányban támogatta új falusi turisztikai szálláshelyek kialakítását, a meglévők szolgáltatásfejlesztését, valamint olyan egyéb kiegészítő turisztikai tevékenységfejlesztést, amelyik nem irányult szálláshely-szolgáltatásra. A 2014 és 2020 közötti időszakban hasonló feltételekkel tervezhetünk pályázni. Szerbiában az európai uniós források még nem elérhetők a turisztikai fejlesztésekhez, a rendelkezésre álló pályázati források a helyi, tartományi alapokban vannak, amelyek jelenleg nem finanszírozzák a falusi turizmus fejlesztését. Az elnyert pályázati források többsége utófinanszírozású, így a pályázati forrásokra építkező finanszírozási tervekben ezzel számolni kell.

(predstavlja nam najbitniji „mamac“ za goste), a možemo planirati izdatak od 20 evra mesečno. Planirani operativni troškovi u našem konkretnom primeru su između 110 i 160 evra mesečno, ako je godišnji operativni trošak smeštaja između 1 320–1 920 evra, što čini 8–12 evra godišnje po kvadratnom metru, ili između 165–240 evra godišnje.

4.2. Prihodi

4.2.1. Glavne delatnosti

U slučaju prihoda iz glavne delatnosti možemo planirati dnevni ili očekivani promet. U našem primeru smeštaj je kapaciteta 8 osoba, odnosno za 1 dan se gostima može prodati 8 noćenja. Period koji se u turizmu svake godine jednako preferira traje od 1. maja do 20. avgusta, to je znači glavna sezona. U ovom vremenskom intervalu, ili takozvanoj glavnoj sezoni, naš smeštaj bi sa maksimalnih 110 dana i postojećih 8 ležaja bio u stanju da ostvari 880 noćenja. Cena jednog noćenja se bez dodatnih usluga trenutno prodaje između 8 do 12 evra. Matematički proračunato se na taj način u glavnoj sezoni sa glavnom delatnošću može postići prihod između 7 070 i 10 560 evra. Jedan prosečan mađarski etno-kamp koji već radi smeštaj u okviru seoskog turizma prodaje godišnje 110 noćenja, što bi značilo 15 noćenja po ležaju. Imajući u vidu prosečnu popunjenost kapaciteta, promet smeštaja iz primera možemo računati sa povoljnijim pokazateljem (8x15) 120 noćenja godišnje, što znači teoretski 14% iskorišćenosti, sa godišnjim prihodom između 960–1 440 evra. Sa dobrom reklamom i upornim skretanjem pažnje, jedan novi smeštaj u prve 3 godine radi sa kapacitetom od oko 30%, a u tom slučaju u objektu iz našeg primera, prognozirajući godišnje 264 noćenja, možemo planirati prihod između 2 112 i 3 168 evra. Ovaj iznos je, po svoj prilici, dovoljan za pokriće predmetnih izdataka. U našem primeru, pružanje usluge smeštaja, kao glavna delatnost seoskog turizma, donosi u srazmeri od 40% prihoda za pokriće uloženog rada i poreskih obaveza godišnje od 800–1 300 evra. Sa porastom potražnje, po našem primeru, može se postići godišnji prihod od 2 400–3 900 evra (radeći sa oko 80% kapaciteta u glavnoj sezoni i sa oko 20% kapaciteta u predsezoni i van sezone).

4.2.2. Dopunske delatnosti

U slučaju dopunskih delatnosti cene realizovanih usluga su određene datim uslovima potražnje tržišta i specijalizacije. Ako polazimo od našeg primera smeštaja, očigledno rešenje bi bilo obezbediti uslugu ishrane 3 puta dnevno. Davalac usluge ishrane u ruralnoj sredini obezbeđuje glavno jelo u proseku od 5 do 10 evra po osobi za hranu pripremljenu na licu mesta, sa pićem. Može se realizovati prihod u visini od 30%, tj. između 1,5–3 evra. Ukoliko se gosti koji svrate u objekat u proseku jednom hrane i time

koriste dopunsku turističku uslugu, to bi ugostitelju donelo godišnje od 1 800 do 3 600 evra prometa i prihod od 540–1 080 evra. Preporučujemo da prihode iz dopunske delatnosti planirate na taj način da visina ukupnog prihoda, koja proizilazi iz pružanja usluge, dostigne, odnosno, prevaziđe prihod glavne delatnosti, čime doprinosi pružanju profitabilnih, održivih turističkih usluga.

4.3. Finansijski plan

U pogledu seoskog turizma, zbog njegove raznolikosti, povraćaj investicije je izuzetno varijabilan, mestimično nakon 5 godina, ali postoji povraćaj od 25 godina, pa čak i duži. Investirati u seoski turizam, krenuti sa delatnošću i biti ekonomski uspešan – moguće je jedino putem rentabilnog finansiranja, čiji je glavni izvor sopstveni izvor, kredit za razvoj ili podrška obezbeđena putem konkursa.

4.3.1. Sopstveni izvori

Što je veća vrednost i mera sopstvenog izvora, to je lakše oživeti i održati investiciju, tj. naš projekat. Sopstveni izvor u manjoj meri od 40%, u trenutnim ekonomskim okolnostima, ne omogućava realizaciju projekata u okviru seoskog turizma.

4.3.2. Kredit

Kao u Srbiji, tako i u Mađarskoj, vlasnik projekta vrlo jednostavno uspeva da podigne bankarski kredit za razvoj ukoliko raspolaze sa pokrićem dovoljnim za podizanje kredita. Ključ za dobijanje kredita je postojeća imovina (koju je moguće založiti kao hipoteku), čija prometna vrednost je (bankarski vrednovano) tri ili četiri puta veća od sume koja se namerava podići.

4.3.3. Konkursni izvori

U periodu programiranja od 2007–2013. u Mađarskoj je na teret izvora EMVA projekat po imenu Darányi Ignác Terv obezbedio nepovratne izvore pod nazivom „Motivacija turističkih delatnosti“. Konkurs Evropske unije je finansirao, u srazmeri od 60%, osnivanje novih seoskih turističkih smeštaja, razvijanje pružanja usluga u već postojećim objektima, odnosno razvijanje onih dopunskih turističkih usluga koje se ne bave ponudom smeštaja. Za period između 2014–2020. godine možemo planirati nove konkurse pod sličnim uslovima. U Srbiji još nisu dostupni izvori Evropske unije za razvoj turizma, izvori podrške koji stoje na raspolaganje nalaze se u mesnim i republičkim fondovima koji zasada ne finansiraju razvijanje seoskog turizma. Većina izvora za pobjednika konkursa znači post-finansiranje, tako da se sa tom činjenicom mora računati prilikom izrade finansijskih planova, koji se baziraju na izvorima na osnovu konkursa.

3.2.3. Osiguranje kvaliteta

Za turističke usluge koje u domaćoj radinosti pružaju privatna lica važe pravila koja važe za samostalne ugostitelje (hotelijerstvo), a u odnosu na objekte – domaćinstva u seoskoj sredini se moraju pridržavati pravila važećih za kategoriju smeštaja odmarališta. U Srbiji, u odnosu na seoski turizam, ne postoji samostalni sistem za kvalifikaciju i normativu. Fizička lica i njihova domaćinstva koja pružaju usluge ugostiteljstva, moraju se pridržavati propisa o sanitarno-higijenskim uslovima donetih od strane nadležnih organa za poslove zdravlja, kao i načina pružanja usluga i načina određivanja kategorije smeštajnih kapaciteta u domaćoj radinosti i seoskim turističkim domaćinstvima. Ukoliko ugostiteljsku delatnost vrši privatno lice, kategorisanje će aktom (koji važi tri godine) izvršiti i odrediti nadležni organ lokalne samouprave na molbu privatnog lica.

Finansijski plan seoskog turizma

Pre poglavlja finansija preporučujemo da se pročita upitnik iz aneksa, kao i da se metodom samovrednovanja kvalifikuje ideja projekta za planiranje seoskog turizma. Neka poslovni plan urade samo oni koji su prilikom samovrednovanja na pitanja iz upitnika dali 7 ili više odgovora kvalifikovanih kao „prednost“. U ovom poglavlju ćemo predstaviti jedan teoretski primer. Cilj nam je samo ilustracija, što znači da u ovom obliku opisan primer realno nije ostvariv. Ovo poglavlje nema nameru da bude sveobuhvatno i detaljno, koncentriše se na prikazivanje bitnijih, karakterističnih elemenata, kako na strani rashoda, tako i na strani prihoda, naglašavajući specifičnosti i posebne mogućnosti sektora.

4.1. Rashodi

4.1.1. Investicioni troškovi

Određujući elemenat za početak vršenja delatnosti etno-turizma je sama nekretnina u kojoj preduzetništvo ili preduzetnik ubuduće želi da vrši svoju delatnost. Za vršenje delatnosti turističkih usluga nekretnine će u većini slučajeva odgovarati tek nakon neophodnog renoviranja i razvijanja. Pravo vlasništva nad nekretninom je preduslov ostvarivanja; ukoliko lokacija nije u vlasništvu budućeg ugostitelja, potrebno je potpisati ugovor o zakupu sa pravom na razvijanje, ili raspolagati kupoprodajnim ugovorom. Troškove

početne investicije možemo podeliti na 3 glavna dela, od kojih prvu grupu čine spoljne usluge i angažovanje stručnjaka u visini od 6–12% ukupnih troškova projekta; sama investicije čini glavni deo rashoda, što čini 78–84%. Treći deo troškova predstavlja kupovinu potrebne opreme, a njen deo u proseku iznosi oko 10%. Troškovi za objekat novogradnje od 160 m² smeštaja za delatnost etno-turizma sa 4 sobe i 8 kreveta iznose 165 000 evra po sledećem:

<i>Bruto troškovi (Evro)</i>	<i>Udeo troškova (%)</i>	<i>Stavke troškova</i>	Tabela broj 9.
9 600	6	<i>Projektovanje, dozvole, kvalifikacije</i>	
16 500	10	<i>Nameštaj, oprema</i>	
138 900	84	<i>Izgradnja</i>	
165 000	100	<i>Ukupno</i>	

Preporučujemo da se razvijanje pripremi prema gore datom primeru, sa napomenom da je troškove izgradnje svrsishodno uporediti sa cenama izgradnje poznatim po lokaciji investicije. Polazeći od analiziranog primera računice po jednom ležaju, ukupni troškovi našeg primera iznose 20 625 evra. Ugostiteljska oprema, od noćne lampice pa sve do zatvorenog igrališta za decu, može da se planira pomoću internet sajta ili da se odabere iz ponude i po cenama neke od on-line web-prodavnica.

4.1.2. Operativni troškovi

Prilikom planiranja operativnih troškova najjednostavnije je krenuti od primera sopstvenog domaćinstva. Naime, seoski turizam se realizuje na imovini koja u suštini služi za stanovanje. Značajnu grupu troškova objekta u ruralnoj sredini čine troškovi komunalnih usluga. Prilikom izrade plana budžeta očekivani troškovi komunalnih usluga kreću se između 50 i 100 evra mesečno, s tim da će konkretni izdaci u velikoj meri zavisiti od radnog vremena i od same iskorišćenosti objekta. Stalne troškove u okviru operativnih troškova čine troškovi čišćenja. Po našem primeru, za objekat sa smeštajem od 160 m² može se planirati izdatak od 15 evra. Neophodan trošak za održavanje čine troškovi eventualnih popravki i održavanja, izdatak za koji je u našem primeru planirano mesečno takođe 15 evra, sa napomenom da ćemo u ovom delu voditi i troškove izvesnih dopunskih usluga, kao i povremenih periodičnih troškova dvorišta (npr. sađenje cveća). Moramo računati i sa nepredviđenim troškovima od 10 evra mesečno. Ovaj kumulirani iznos može da se pretvori u fond za razvoj na kraju godine. U operativne troškove spadaju još, i bitno ih je planirati, periodični i stalni troškovi reklame nove delatnosti. Angažovanje medija možemo planirati kao obavezni mesečni trošak zbog važne uloge koju imaju

3.2. Uslovi funkcionisanja u Srbiji

3.2.1. Delatnost turističkih usluga u okviru seoskog turizma

Zakon o turizmu Srbije pod pružanjem usluga u okviru seoskog turizma podrazumeva smeštaj i ishranu u seoskim domaćinstvima, u etno-kampovima i na salašima. Shodno pravnim propisima, u krug seoskih turističkih usluga spadaju i razni programi za zabavu i odmor, korisni sadržaji i organizacija drugih tematskih rekreativnih delatnosti i kurioziteta, zatim degustacija i prodaja domaćih proizvoda, kao i priprema i usluživanje tradicionalnih jela. Na osnovu zakonskih normativa, u seoskom turističkom domaćinstvu mogu se prodavati samostalno i ručno izrađeni predmeti (arodne rukotvorine), kao i organizovati aktivnosti za upoznavanje kulturnog nasleđa, načina života i tradicionalne kulture seoskih područja. Fizičko lice može pružati ugostiteljske usluge smeštaja i iznajmljivati turistima kuće, stanove, apartmane i sobe za odmor čiji je on vlasnik, gostima do najviše 30 ležaja. Domaćinstva u okviru seoskog turizma mogu organizovati degustaciju sopstvenih proizvoda za turističke grupe do 50 osoba. Seosko domaćinstvo kao privatno lice ima pravo da ispuni račun i da naplati sve pružene ugostiteljske usluge isključivo preko lokalnih turističkih organizacija, turističkih agencija, ili ostalih – za privrednu delatnost registrovanih pravnih lica – na osnovu zaključenog ugovora. Privatno lice ugovor zaključen sa posrednikom treba da dostavi nadležnom organu lokalne samouprave, koji će seosko turističko domaćinstvo da uvede u registar kategorizovanih objekata. Ugostitelj mora da vodi evidenciju o gostima prema uslovima propisanim od strane lokalne samouprave, a propisani mesni porez /boravišnu taksu/ treba da uplati na bazi prometa gostiju na osnovu ove evidencije.

3.2.2. Stavke poreza na davanja turističkih usluga u okviru seoskog turizma

3.2.2.1. Boravišna taksa

Privatna lica, odnosno preduzetnici koji se bave pružanjem usluga u okviru seoskog turizma, dužni su da od gostiju naplate boravišnu taksu za svaki provedeni dan. Iznos boravišne takse varira, zavisi od lokalne samouprave koja je određuje. Ugostitelj je dužan da na svakom računu navede iznos boravišne takse.

3.2.2.2. Porez na lični dohodak

Shodno Zakonu o porezu na lični dohodak građana (Službeni list RS. 47/2013. i 48/2013.):

a/ Dohodak od samostalne delatnosti

Privatno lice koje obavlja delatnost ugostiteljstva i pružanje usluge smeštaja kao preduzetnik, ima obavezu plaćanja poreza na dohodak od samostalne delatnosti. Osnovica poreza je dobit, porez na dohodak je 10%. Poreski obveznik postaje obveznik poreza na dodatnu vrednost (PDV) i obveznik poreza na dohodak.

b/ Prihodi od kapitala

Obavezu plaćanja poreza na prihode od kapitala imaju fizička lica koja iznajmljuju svoju nekretninu. U slučaju davanja u zakup nekretnine, osnovicu za porez čini novčani ili nenovčani iznos ostvarenog prihoda. 50% bruto prihoda se obračunava i knjiži kao normirani trošak bez kontrole troškova. Ako je prihod ostvaren iznajmljivanjem stanova, soba i postelja putnicima i turistima za koje je plaćena boravišna taksa, normirani troškovi se priznaju u visini od 50% bruto prihoda. Na lični zahtev obvezniku poreza će se na prihode od kapitala, umesto normiranih troškova, priznati stvarni troškovi koje je imao pri ostvarivanju i očuvanju prihoda, ako za to prikaže dokaze.

c/ Paušalno oporezivanje

Shodno Zakonu o porezu na lični dohodak građana pravo na paušalno oporezivanje ne može se priznati preduzetniku čija se delatnost vezuje za poslovanje iz oblasti hotela i restorana, i aktivnosti u vezi s nekretninama. Izuzetak čini preduzetnik koji delatnost trgovine i ugostiteljstva vrši u kiosku, prikolici ili njima sličnim montažnim, odnosno mobilnim objektima. Na lični zahtev obvezniku poreza se može odobriti da na ustanovljeni dohodak porez plaća paušalno.

3.2.2.3. Porez na dodatnu vrednost

Na osnovu izmena i dopuna Zakona o porezu na dodatnu vrednost (Službeni list Republike Srbije broj 93/2012.) prilikom uzimanja u obaveznu evidenciju u sistem poreza na dodatnu vrednost se primenjuje limit u vrednosti od 8 000 000 dinara. Malim obveznikom, u smislu ovog zakona, smatra se lice koje vrši promet dobara i usluga na teritoriji Republike i/ili u inostranstvu, a čiji ukupan promet dobara i usluga u prethodnih 12 meseci nije veći od 8 000 000 dinara, odnosno koje pri otpočinjanju obavljanja delatnosti procenjuje da u narednih 12 meseci neće ostvariti ukupan promet veći od 8 000 000 dinara. Mali obveznik ne obračunava PDV za izvršen promet dobara i usluga, nema pravo iskazivanja PDV u računima, nema pravo na odbitak prethodnog poreza i nije dužan da vodi evidenciju propisanu ovim zakonom. Mali obveznik može da se opredeli za obavezu plaćanja PDV-a podnošenjem evidencione prijave propisane u skladu sa ovim zakonom nadležnom poreskom organu i u tom slučaju stiže prava i obavezu iz stava 2. ovog člana, kao i druga prava i obaveze koje obveznik PDV ima po ovom zakonu.

c/ Odnos troškova od 10%

U slučaju načina obračuna na osnovu fiksnih troškova, za ustanovljavanje dohotka na bazi prihoda od samostalne delatnosti priznaje se i obračunava 10% tog iznosa bez kontrole stavki i bez priloženih (potvrda) priznanica.

d/ Određivanje i uplata akontacije

Osnovica akontacije prihoda iz samostalne delatnosti je određeni deo odbijen prema izjavi privatnog lica o troškovima za akontaciju. Bez izjave se računa 90% prihoda.

3.1.3.2. Paušal po stavkama

Privatno lice može da odabere plaćanje poreza na osnovu stavki – paušalno (plaćanje poreza 32 000 HUF/sobi) ako ispunjava sledeće uslove: privatno lice koje vrši delatnost pružanja usluge ugostiteljstva je osoba koja nije preduzetnik, i po Uredbi o detaljnim uslovima vršenja delatnosti pružanja smeštaja i o načinu izdavanja dozvole za vršenje te delatnosti, pruža usluge smeštaja u datoj poreskoj godini za istu osobu u periodu ne duže od 90 dana. Pod uslovom da delatnost vrši u stanu ili odmaralištu – čija svrha namenski nije za uslugu smeštaja – a koji je u ličnoj svojini ili ga koristi kao plodo-uživalac.

3.1.3.3. Doprinos za zdravstveno osiguranje

Na osnovu Zakona o doprinosu za zdravstveno osiguranje broj LXVII iz 1998. godine član 3. stav 1, u slučaju domaćeg ugostiteljstva, prema odredbama socijalnog osiguranja (osim onih lica koja su odabrala plaćanje poreza paušalno) dohodak uzet u obzir prilikom proračuna akontacije će se teretiti za 27% doprinosa za zdravstveno osiguranje. Na osnovu Zakona o doprinosu za zdravstveno osiguranje broj LXVII iz 1998. godine član 4. stav 4 privatno lice koje je odabralo plaćanje poreza paušalno platiće doprinos za zdravstveno osiguranje u visini od 20% od paušala.

3.1.3.4. Naknada za zdravstvene usluge

Fizičko lice koje nije osigurano i nema pravo na zdravstveno osiguranje prema članu 39. stav 2, niti ima pravo na zdravstveno osiguranje po drugom pravnom osnovu, dužan je da uplati naknadu za zdravstvene usluge.

3.1.3.5. Osnovni porez na promet

Osoba koja vrši trgovačko- uslužnu delatnost pružanja smeštaja je obveznik osnovnog poreza na promet, s obzirom da se njegova delatnost tretira kao ekonomsko- privredna delatnost. Poreska obaveza ugostitelja i hotelijera znači obavezu osnovnog

poreza na promet prema pravilima Zakona CXXVII iz 2007. godine (Zakon o PDV), u kom slučaju pružalac usluge treba da se opredeli da li će plaćati porez prema osnovnim pravilima ili će odabrati paušal.

3.1.4. Obaveza izdavanja potvrde

Poreski obveznik koji se bavi delatnošću pružanja usluge smeštaja dužan je da izda račun prema Zakonu o osnovnom porezu na promet, po opštem pravilu o izdavanju računa za izvršenu uslugu koju je pružio. Poreski obveznik je oslobođen dužnosti izdavanja računa ukoliko protivvrednost računata sa PDV-om ne dostiže 900 hiljada forinti, a kupac ne traži da mu se izda račun. U ovom slučaju se može dati priznanica. U seoskom turizmu, prema pravnim pravilima koji su trenutno na snazi, nije obavezno imati kasu, ukoliko se umesto priznanice ispunjava račun za pružene usluge.

3.1.5. Karta za Odmor po imenu Széchenyi (Sečenji)

Poslednjih godina, u seoskom turizmu u Mađarskoj, uobičajeni oblik osiguranja postala je mogućnost da se za nadoknadu korišćenja smeštaja prihvati tzv. Karta za odmor po imenu Széchenyi (Sečenji, u daljem tekstu: Karta SEP). Uredba Vlade o izdavanju i korišćenju Karte SEP 55/2011. (IV 12.) (u daljem tekstu: Uredba) član 5. stav 1. određuje kao pod-račun usluge koje se u unutrašnjosti zapravo mogu pružiti i za koje se legitimno može platiti elektronskom karticom. Ukoliko ugostitelj usluge smeštaja želi da pruža u okviru kruga ugostitelja koji prihvataju Kartu SEP, tada treba da zaključi ugovor sa jednim od trenutno tri posrednika, a to može uraditi lično (preko agenta), zatim delimično u obliku on-line administracije na internet stranici izabranog servisa za pružanje usluge putem kartice.

3.1.6. Osiguranje kvaliteta

Državno Udruženje seoskog i agroturizma (daljem tekstu FATOSZ), kao jedan od najznačajnijih udruženja ruralnog etno-turizma, zajedno sa Ministarstvom nacionalne privrede osnovalo je Certifikat nacionalnog sistema zaštitnog znaka. Obnovljena kvalifikacija se u kontinuitetu može tražiti putem tendera, za iniciranje se ispunjava i predaje formular sa web stranice FATOSZ. Oznaka zaštitnog znaka „Smeštaj u ruralnom ambijentu sa suncokretom“ stiče se jednokratnom uplatom (2013. godine je za 1 do 8 ležaja iznosio 100 evra, od 9–16 ležajeva je iznosio 150 evra). Upotreba zaštitnog znaka važi 5 godina, cena tablice godišnje iznosi 17 evra. Korisnici zaštitnog znaka automatski dospevaju na web-stranicu FATOSZ-a, a imaju i mogućnosti da se pojave na stranicama koje obezbeđuju on-line rezervaciju smeštaja.

<i>Oprema prostorija pogodnih za pripremu hrane i ishranu u smeštaj u ruralnoj sredini</i>	<i>Oprema sobe u seoskom turizmu</i>	<i>Oprema kupatila u seoskom turizmu</i>	<i>Oprema sobe bez kupatila u seoskom turizmu</i>
		2 peškira po gostu. 1 čaša po gostu (zatvorena folijom). 1 sapun ili tekući sapun po gostu.	

Normativi seoskog turizma u Mađarskoj i Srbiji

Norme i regulisanje turističkih delatnosti u Srbiji i Mađarskoj se međusobno veoma razlikuju. U Mađarskoj delatnost seoskog turizma vrši privatno lice, odnosno može vršiti samostalni preduzetnik ili društvena organizacija na potpuno samostalan način, što se odnosi i na davanje računa. Privatno lice koje u Srbiji pruža turističke usluge u privrednom smislu nije samostalno, svoju delatnost može vršiti samo na osnovu zaključenog ugovora o posredovanju sa nekom od organizacija, sa pravom davanja računa. Ukoliko je oblik funkcionisanja preduzetništvo, tada i on sam može postati posrednik. Seoski turizam u Mađarskoj raspolaže sistemom zaštitnog znaka čija je upotreba dobrovoljna, ali sa obavezom plaćanja. U Srbiji trenutno ne funkcioniše samostalni sistem za kvalifikaciju za seoski turizam, tako da se prilikom rada treba pridržavati generalnih pravila važećih za ugostiteljsku uslužnu delatnost.

3.1. Uslovi funkcionisanja u Mađarskoj

3.1.1. Delatnost davanja usluge noćenja u okviru seoskog turizma

Prema Uredbi Vlade broj 239/2009. (od 20. X. član 2. tačka h) o detaljnim uslovima obavljanja ugostiteljske uslužne delatnosti i izdavanju dozvole za rad u hotelijerstvu, vršenje delatnosti pod nazivom „ostali smeštaj“ podleže plaćanju

poreza i može se vršiti putem poreskog identifikacionog broja kao samostalni preduzetnik, društvena organizacija, ili kao privatno lice sa poreskim brojem. Ako se delatnost obavlja u svojstvu samostalnog preduzetnika, tada se poreski broj dobija od državne ustanove županije – Okružne kancelarije za izdavanje dokumenata, a privatno lice poreski broj traži i dobija od Nacionalne poreske i carinske uprave.

3.1.2. Davanje usluge noćenja kao privatno lice

Prijava delokruga izabranih delatnosti se vrši po spisku (listi) delatnosti samostalnih delatnosti. Prilikom vršenja delatnosti tipa „ostali smeštaj“ koriste se brojevi: 552 006 – (na drugo mestu ne-uvrstana delatnost) usluga smeštaja za odmor i ostali smeštaj; broj 5 590 – za delatnost „usluga ostali smeštaj“. Prilikom prijave delatnosti privatno lice istovremeno treba da se izjasni potpisanim izjavom da li bira uplatu opšteg poreza na promet, ili se opredeljuje za „oslobađanje poreza subjekta obveznika“ – paušal.

3.1.3. Stavke poreza na davanja usluge smeštaja u okviru seoskog turizma

3.1.3.1. Porez na lična primanja

Na osnovu Zakona CXVII o Porezu na lična primanja iz 1995. godine primanja iz delatnosti davanja usluge smeštaja – kao prihod iz samostalne delatnosti – spadaju pod ukupni prihod koji je, kao takav, oporezivi prihod. Pored toga zakon omogućuje plaćanje poreza kao posebno oporezovani dohodak, što pruža mogućnost plaćanja paušalnog poreza, tj. po stavkama. U pogledu plaćanja, poreza privatno lice koje pruža usluge u okviru seoskog turizma ima više mogućnosti, a to su:

a/ Obračun troškova po stavkama

U slučaju vršenja delatnosti davanja usluga smeštaja može se odabrati način obračuna troškova po stavkama. U ovom slučaju se od prihoda odbija svaki izdatak na osnovu potvrde.

b/ Amortizacija

Tokom ustanovljavanja dohotka prilikom pružanja usluge smeštaja, moguće je naspram prihoda na ime amortizacije odbiti isključivo osnovna sredstva korišćena za davanje u zakup, amortizaciju zgrade, troškove renoviranja, odnosno njenu srazmernu ili proporcionalnu amortizaciju. Stopa amortizacije se određuje u zavisnosti od prirode nekretnine na osnovu klasifikacije opisane u Anexu broj 11. Zakona o ličnom dohotku.

Smeštajni kapacitet u seoskom turizmu uz pružanje usluge ishrane i točenja pića tu delatnost može vršiti i na otvorenom prostoru. U tom slučaju se u blizini smeštaja mora obezbediti toalet za goste.

- U seoskom turističkom domaćinstvu gostima se mora obezbediti da sami zaključavaju smaštaj.
- Prirodno osvetljenje u seoskim turističkim domaćinstvima mora se obezbediti prozorom, čija površina ne može biti veća od 1/10 dela jedinice pogodna za smeštaj. Veštačko osvetljenje u smeštajnom kapacitetu u seoskom turističkom domaćinstvu mora biti obezbeđeno izvorom svetla montiranim na plafon ili na zid, a mora biti montiran i električni utikač sa oznakom.
- Tip smeštaja u seoskom turističkom domaćinstvu može biti sa ili bez kupatila.
- Mora se obezbediti redovno čišćenje seoskog turističkog smeštaja. Krevetninu treba menjati pre dolaska novog gosta, odnosno svakog sedmog dana, a peškire treba menjati svakog trećeg dana.

<i>Oprema prostorija pogodnih za pripremu hrane i ishranu u smeštaj u ruralnoj sredini</i>	<i>Oprema sobe u seoskom turizmu</i>	<i>Oprema kupatila u seoskom turizmu</i>	<i>Oprema sobe bez kupatila u seoskom turizmu</i>
Sudopera sa hladnom i toplom tekućom vodom.	Krevet (90×190 cm), ili francuski krevet za jednu osobu (140×190 cm), ili francuski krevet za dve osobe (180×190 cm).	Prirodna ili veštačka ventilacija.	Osvetljeno ogledalo.
Frižider za hranu i piće.	Uložak odgovarajući veličini kreveta.	Hladna i topla tekuća voda.	Polica.
Najmanje dve površine za kuvanje.	Dve krevetnine po krevetu, pokrivač i jastuk.	Kada ili tuš kabina.	Tepih ispred umivaonika.
Kuhinjski ormar i ostali elementi potrebni za skladištenje pribora za pripremu hrane i postavljane stola.	1 noćniormarić ili polica po krevetu	Umivaonik sa hladnom i toplom tekućom vodom.	Držač za peškir.

<i>Oprema prostorija pogodnih za pripremu hrane i ishranu u smeštaj u ruralnoj sredini</i>	<i>Oprema sobe u seoskom turizmu</i>	<i>Oprema kupatila u seoskom turizmu</i>	<i>Oprema sobe bez kupatila u seoskom turizmu</i>
Pribori potrebni za postavljanje stola u količini odgovarajućem broju ležaja.	Osvetljenje za svaki krevet.	Polica.	Držač sapun.
Pribor za pranje posuđa.	Pomoćni krevet, sa dozvolom gosta.	Osvetljeno ogledalo.	1 sapun po gostu.
Kanta za otpatke.	Tepih pored svakog kreveta, ukoliko to nije u potpunosti prekriven tepihom.	Električni utikač sa oznakom.	1 čaša po gostu (zatvorena folijom).
Sto i stolice u količini odgovarajućem broju ležaja.	Ormar sa policama i sa delom pogodnim za haljine, najmanje 4 vešalice po krevetu.	WC šolja sa tekućom vodom i sedeljkom.	
Stolnjak ili podloga.	Sto.	Držač za peškir.	
	Jedna stolica po krevetu.	Toalet papir i držač.	
	Kantica za otpad.	Kantica za otpatke.	
	Pepeljara (osim u onim sobama i apartmanima, gde je zabranjeno pušenje).	Vešalice.	
		Pribor za čišćenje WC šolje (ili drugo rešenje za čišćenje WC šolje).	
		Prekidač svetla kod ulaza u kupatilo.	

Oprema sobe	Oprema kupatila uz sobu	Oprema sobe bez kupatila	Oprema zajedničkog kupatila
Krevet (90×190 cm), ili francuski krevet za jednu osobu (140×190 cm), ili francuski krevet za dve osobe (180×190 cm).	Prirodna ili veštačka ventilacija.	Osvetljeno ogledalo.	Prirodna ili veštačka ventilacija.
Uložak odgovarajući veličini kreveta.	Hladna i topla tekuća voda.	Polica.	Hladna i topla tekuća voda.
Dve krevetnine po krevetu, pokrivač i jastuk.	Kada ili tuš kabina.	Tepih ispred umivaonika.	Kada ili tuš kabina.
1 noćni ormarić ili polica po krevetu	Umivaonik sa hladnom i toplom tekućom vodom.	Držač za peškir.	Umivaonik sa hladnom i toplom tekućom vodom.
Osvetljenje za svaki krevet.	Polica.	Držač za sapun.	Polica.
Tepih pored svakog kreveta, ukoliko nije u potpunosti prekriven tepihom.	Osvetljeno ogledalo.	1 sapun po gostu.	Osvetljeno ogledalo.
Ormar sa policama i sa delom pogodnim za haljine, najmanje 4 vešalice po krevetu.	Električni utikač sa oznakom.	1 čaša po gostu (zatvorena folijom).	Električni utikač sa oznakom.
Sto.	WC šolja sa tekućom vodom i sedeljkom.		WC šolja sa tekućom vodom i sedeljkom.
Jedna stolica po krevetu.	Držač za peškir.		Držač za peškir i sapun.
Kantica za otpad.	Toalet papir i držač.		Toalet papir i držač.
Standardi za zaštitu od požara.	Kantica za otpatke.		Kantica za otpatke.
Pepeljara (osim u onim sobama i apartmanima, gde je zabranjeno pušenje).	Vešalice.		Vešalice.

Oprema sobe	Oprema kupatila uz sobu	Oprema sobe bez kupatila	Oprema zajedničkog kupatila
Pomoćni krevet, sa dozvolom gosta.	Pribor za čišćenje WC šolje (ili drugo rešenje za čišćenje WC šolje).		Pribor za čišćenje WC šolje (ili drugo rešenje za čišćenje WC šolje).
	Prekidač svetla kod ulaza u kupatilo.		
	2 peškira po gostu.		
	1 čaša po gostu (zatvorena folijom).		
	1 sapun ili tekući sapun po gostu.		

2.2.3. Uslovi koji se odnose na Apartmane (član 95.)

Apartmana može biti sa kuhinjom ili bez, ili apartman tipa studio. Dnevni boravak je deo apartmana sa kuhinjom, jedna ili više spavaćih soba, prostorija ili deo prostorije pogodan za pripremu hrane, kupatilo. Apartman tipa studio se sastoji od prostorije pogodne za dnevni boravak, noćenje, pripremu hrane i ishranu, odnosno kupatila.

- Prostorija pogodna za dnevni boravak (salon) je opremljena garniturom za sedenje i ima televizor.
- U prostoriji pogodnoj za pripremu hrane i za ishranu ima najmanje dve površine za kuvanje, sud za pranje posuđa sa hladnom i toplom tekućom vodom, frižider, kuhinjski ormar i stolica koliko ima i kreveta. Pribor za pripremu hrane je potrebno obezbediti na molbu gosta.
- Jedinica pogodna za spavanje, odnosno zahtevi za kupatila, slažu se sa opisanim pod kategorijom „sobe“.

2.2.4. Uslovi koji se odnose na smeštajni kapacitet u seoskom turizmu (član 33.)

- Smeštajni kapacitet u domaćoj radinosti i seoskim turističkim domaćinstvima uz pružanje usluge ishrane, mora raspolagati kuhinjom i prostorijom pogodnom za posluživanje. Kuhinju u seoskom turističkom domaćinstvu mogu koristiti i gosti za pripremanje hrane.

strovanog za obavljanje ugostiteljske delatnosti, na osnovu ugovora. On se obavezuje da se pridržava propisa kvalifikacije smeštaja, prema kategorizaciji objekta, kao i uslova poglavlja ovog plana.

2.2.1. Ugostiteljski objekti

2.2.1.1. Generalni tehnički uslovi

- Tekuća pitka voda (vodovodna instalacija, lokalni bunar)
- Neprekidno snabdevanje strujom (električna mreža, sopstveni izvor energije)
- Skladištenje otpada (na određenom mestu deponovan kontejner, ili kanta sa poklopcem)
- Odvod vode (kanalizacija i septička jama)

2.2.1.2. Generalni ostali uslovi

- U svakoj prostoriji u kojoj se vrši ugostiteljska delatnost, obavezno je obezbediti grejanje. Izuzetak su jedino oni objekti koji su otvoreni samo preko leta. Prostorije kojima se gosti služe moraju biti zagrejane minimum na 18,5 °C stepeni.
- Obavezno je priključenje objekta na telefonsku mrežu. Mora se obezbediti najmanje jedna linija i jedan telefonski aparat za goste.
- Ugostiteljski objekat mora imati poseban ulaz za goste. Na vratima se mora naznačiti ime objekta, a ako radi i noću, tada je obavezno osvetliti natpis.
- Svaka prostorija u kojoj gosti borave mora imati osvetljenje.
- Obavezno je čišćenje ugostiteljskog objekta.

2.2.2. Ugostiteljski objekat, koji vrši davanje usluge noćenja i ishrane

Ugostiteljski objekat koji vrši usluge smeštaja, pored već opisanih tehničkih uslova, mora udovoljiti i odgovarajućim uslovima kategorizacije. Prostorije ugostiteljskog objekta koji obavlja usluge smeštaja i ishrane (član 72.): tehničko-privredna prostorija koju koristi isključivo osoblje, prostorije koje služe za davanje usluge smeštaja (mogu ih koristiti gosti): recepcija, sobe i ostalo, zajedničko kupatilo/toalet i prostorije za ishranu.

2.2.2.1. Zahtevi tehničko-privredne prostorije (kuhinja, nusprostorije)

Nusprostorije služe da zadovolje razne sanitarne i higijenske uslove (svlačionica, soba za odmor, toalet, kupatilo itd.) Izgradnju i opremu ovih prostorija određuju dalji propisi organa vlasti i sanitarno-higijenski uslovi.

2.2.2.2. Zahtevi prostorije za vršenje ugostiteljske delatnosti

Recepcija (član 82.): U ugostiteljskom objektu koji vrši ugostiteljsku delatnost, obavezno je ograditi prostor, obezbediti recepciju u cilju prijema gostiju. Nije obavezno izgraditi recepciju za apartmane, kuće za izdavanje, sobe za izdavanje, ukoliko je prisutna osoba za prijem gostiju.

Uslovi koji se odnose na smeštaj: smeštajem se smatraju soba, porodični apartman, apartman, zemljište za kampovanje.

Soba (član 84–94.):

- Prema tipu soba može da bude sa ili bez kupatila. Sobe iz kategorije hotel, motel i pansion u svakom slučaju moraju da imaju kupatilo. Za sobu koja nema kupatilo, obavezno se mora obezbediti zajedničko kupatilo. Broj kupatila se određuje prema broju ležaja. Do 10 ležaja jedno, do 20 ležaja dva kupatila, a za svakih sledećih 10 ležaja obavezno je izgraditi jedno više kupatilo.
- Mora se obezbediti mogućnost da gost sam zaključava sobu.
- Prirodno osvetljenje sobe mora se obezbediti prozorom čija površina ne može biti veća od 1/10 površine sobe.
- Veštačko osvetljenje treba da se obezbedi izvorom svetlosti montiranom na plafon ili na zid, pored toga mora biti montiran električni utikač sa oznakom.
- Mora se osigurati redovno čišćenje sobe.

2.1. Uslovi u Mađarskoj

Pružanje usluge smeštaja u okviru seoskog turizma u Mađarskoj je delatnost za koju se mora pribaviti dozvola, dok sve ostale turističke usluge, u zavisnosti od predmeta delatnosti, podležu odobrenju nadležnih organa. Za odobravanje pružanja usluge seoskog turizma nadležan je organ lokalne samouprave. Postupak odobravanja od strane nadležnih organa počinje podnošenjem molbe za rukovođenje objektom za privatni smeštaj.

2.1.1. Tehnički zahtevi

Veličina sobe:

a/ jednokrevetna: najmanje 8 kvadratnih metara;

b/ dvo- ili više krevetna: najmanje 12 kvadratnih metara, a od trećeg kreveta dalja 4 kvadratna metra po ležaju;

c/ najveći broj soba: 4 kreveta po sobi, za decu je dozvoljeno koristiti krevete na sprat.

Mokri čvor: za goste odvojeno kupatilo / tuš kabina ili umivaonik, WC, WC četka sa držačem, WC papir i kutija, kanta za higijenski otpad.

Čajna kuhinja: opremljena uređajem pogodnim za pripremu kafe, čaja i jela vrste doručka (rešo, sudopera, sto, stolica) i oprema (činije) i upotreba odvojenog hladnjaka za goste.

Ishrana: dozvoljena je u obliku „seoske gastronomske trpeze“.

2.1.2. Operacioni zahtevi

Dežurstvo: osigurava gadavalac usluge ili njegov opunomoćenik na licu mesta ili davanjem broja telefona dežurnog. Obezbeđivanje ulaska za goste i van vremena dežurstva.

Čišćenje: sobe najmanje jednom nedeljno, a pre stizanja novih gostiju u svakom slučaju treba očistiti istovremeno sa promenom krevetnine, čaršava i peškira (krevetnina: 1 kom. jorgana, 1 kom. jastuka po osobi; peškir: 1 kom. ručnika, 1 komad velikog peškira po osobi), a zajedničke prostorije je potrebno čistiti svakodnevno.

2.1.3. Ostali zahtevi

Davalac usluge koji održava etno-turistički smeštaj dužan je da podnese pismeni izveštaj sa podacima primljenih gostiju i o broju noćenja provedenih u objektu za datu kalendarsku godinu do 31. januara sledeće godine nadležnom organu lokalne samouprave.

2.1.4. Seoska ugostiteljska trpeza

Ukoliko se na lokaciji smeštaja proizvode, koriste, ili stavljaju u promet sirovine prehrambenih proizvoda, najjednostavniji način je da davalac usluge vrši izabranu delatnost kao mali proizvođač u okviru seoske ugostiteljske gastro-trpeze. U okviru seoske ugostiteljske gastro-trpeze mali proizvođač može da ugosti turiste koji mu dolaze u obilazak farme i da ih posluži prehrambenim proizvodima pripremljenim u domaćoj radinosti u etno- ambijentu i porodičnoj sredini. Prilikom pružanja usluge seoske ugostiteljske trpeze mali proizvođač može da koristi meso životinja koje je on sam u manjoj količini gajio i zaklao, i od tog mesa preradom dobio prehrambene proizvode (npr. svinja 12 kom/godina, stoka ne starija od 30 meseci 2 kom/godina, ovca i koza ne starija od 18 meseci 24 kom/godina). Važno je napomenuti da mali proizvođač ne mora da bude davalac usluge smeštaja da bi se bavio seoskom ugostiteljskom trpezom, odnosno, davalac usluge smeštaja u okviru seoskog turizma ima pravo na obavljanje gore opisane delatnosti u svojstvu davaoca privredno -ugostiteljskih usluga i bez pridržavanja tih limita za količinu, u okviru samostalnog preduzetništva ili društvene organizacije (prateći pravni propisi: Uredba Vlade broj 239/2009. (od 20. X.) o detaljnim uslovima obavljanja ugostiteljske uslužne delatnosti i o uslovima izdavanja dozvole za rad u hotelijerstvu i Uredba 52/2010. (od 30. IV) Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja o uslovima proizvodnje, pripreme i prodaje hrane male proizvodnje.)

2.2. Uslovi u Srbiji

U Srbiji se hotelijerstvom može baviti ugostitelj. Ugostitelj je takvo privredno društvo, preduzetnik, drugo pravno lice, odnosno predstavnik inostranog pravnog lica, ili fizičko lice, koji u smislu Zakona o turizmu vrši ugostiteljsku delatnost i drži ugostiteljski privredni objekat. Fizičko lice u domaćinstvu na seoskom području, koje je organizovano kao seosko turističko domaćinstvo, može pružati ugostiteljske usluge smeštaja kao i pripremanja i usluživanja hrane i pića turistima do najviše 30 ležaja, odnosno može pružati usluge pripremanja i usluživanja hrane i pića za grupu turista od najviše 50 osoba. Objekti u kojima se vrši ugostiteljska delatnost moraju zbog kategorizacije udovoljiti i ispuniti propisane tehničke i zdravstvene (sanitarne-higijenske) uslove. Fizičko lice, u domaćinstvu na seoskom području koje je organizovano kao seoski turistički smeštaj, vrši davanje usluge preko lokalne turističke organizacije, turističke agencije ili privrednog subjekta regi-

Kapaciteti smeštaja (2008. – 2012.)*				Tabela broj 6.
Ukupno		Severna Srbija		Godina
Sobe	Kreveti	Sobe	Kreveti	
46 349	116 182	12 511	29 325	2008
45 356	112 815	12 975	30 191	2009
48 041	119 427	13 692	31 935	2010
50 755	127 664	16 741	41 595	2011
46 020	113 385	13 878	31 214	2012

Kapacitet smeštaja za godinu 2012. je u Srbiji bio 46 020 mesta, a ta vrednost je manja nego u 2008. godini i pokazuje smanjenje na državnom nivou nakon ranijeg višegodišnjeg povećanja. Kapacitet smeštaja u Vojvodini pokazuje porast u kontinuitetu: prošle godine je u ovoj oblasti registrovano 13 978 soba, što prema podacima iz bazne 2008. godine znači porast od 11% za 4 godine sa 1 367 slobodnih mesta.

Kapaciteti smeštaja u zavisnosti od tipa smeštaja (2012)**			Tabela broj 7.
Sobe	Kreveti	Tip smeštaja	
1 102	3 480	Apartman	
8 874	26 276	Privatne sobe	
2 085	3 620	Privatne kuće	

Od privatnih smeštaja se u Srbiji najčešće susrećemo sa privatnim sobama: broj privatnih soba u 2012. godini je bio 8 874, sa 26 276 smeštajnog kapaciteta. Kapacitet u privatnim kućama koje funkcionišu kao smeštaj iznosio je 3 620, a ovom broju se približava 3 480 apartmana za 2012. godinu.

* Izvor: Statistički Godišnjak – 2013.

** Izvor: Statistički Godišnjak – 2013.

Promet (2008. – 2011.)*			Tabela broj 8.
Ukupno (hiljade RSD)	Severna Srbija (hiljade RSD)	Godina	
53 384 299	29 862 799	2008	
52 583 535	28 150 607	2009	
55 002 378	29 808 964	2010	
58 219 574	32 367 907	2011	

Prihodi od turizma su se u Srbiji povećavali od ekonomske krize na ovamo: državni rezultat se u odnosu na baznu 2008. godinu do 2011. povećao se za 9%. Prihodi od turizma u Vojvodini su u manjem padu za 2009. godinu, ali su u 2011. godini pokazali ponovni porast od 8% na godišnjem nivou. U sektoru turizma se za 2013. može očekivati potražnja i dalji porast postignutih prihoda, koji su već konstatovani za 2012. godinu. Ekonomska kriza je proteklih godina, unutar sektora turizma, na učinak seoskog turizma imala jači uticaj nego na ostale učesnike u sektoru. Privredno-ekonomski učinak seoskog turizma u 2013. godini će po svojoj prilici biti u porastu u odnosu na prethodnu godinu, a pad kapaciteta i učinka koji se dogodio proteklih godina će prevazići ekonomsku krizu i u 2014. godini reagovati porastom, što može da dostigne, u manjoj meri čak i da prevaziđe, rezultate 2008. godine.

Tehnički uslovi seoskog turizma

Osnovni tehnički i urbanistički uslovi za pružanje usluga etno- turizma su slični na nivou delatnosti smeštaja, kako u Srbiji, tako i u Mađarskoj, zbog obavezne kategorizacije po pravnom sistemu Srbije, kao i zbog komercijalno-ugostiteljskog statusa država, koji u seoskom smeštaju strogo propisuje potrebna sredstva i nameštaj, tako da je regulisanje u Srbiji na tom planu znatno detaljnije i konkretnije. Pravila Mađarske koja se odnose na smeštaj su, za razliku od srpskih, generalnija i treba da naglasimo kako se ruralni smeštaj ne tretira kao komercijalni smeštaj. Naime, sistem uslova u Mađarskoj ishranu i prodaju lokalnih proizvoda, to jest ruralnu gastro-trpezu, ne svrstava pod turizam, već ga povezuje sa agrokulturom, i kao takvu i propise donosi u toj sferi (proizvodnja na malo), tako da je za vršenje kompleksne delatnosti seoskog turizma neophodno kako poznavanje, tako i strogo pridržavanje tih normi.

* Izvor: Statistički Godišnjak – 2013.

Kapacitet i promet ostalih smeštaja u Mađarskoj*							Tabela broj 4.
Za izdavanje		Gost		Noćenja		Domaćin	Godina
Sobe	Kapacitet	Ukupno	Od toga inostrani	Ukupno	Od toga inostrani		
100 625	226 225	970 718	285 273	3 892 490	1 375 756	39 302	2008
98 526	224 077	961 388	280 651	3 760 989	1 268 786	38 336	2009
98 483	224 876	908 708	252 244	3 431 081	1 158 878	38 323	2010
97 093	221 546	877 475	245 993	3 264 140	1 137 485	37 129	2011
95 417	219 054	953 902	268 722	3 368 460	1 187 014	36 249	2012

Broj soba za izdavanje u upoređenju sa baznom 2008. godinom, pre ekonomske krize, smanjio se za 5%, u 2012. ih je tek 95 417. Kapacitet u 2008. godini pokazuje 226 225 ležaja u privatnom smeštaju u Mađarskoj (naime, naziv „ostali smeštaj“ se uvodi tek 2010. godine), broj kreveta se za 2012. godinu smanjuje za 3% – na 219 054 kreveta.

Promet gostiju kod ostalog smeštaja u 2008. godini bio je blizu milion osoba, broj gostiju u 2012. se već približio tom broju, ali još nije dostigao cifru zabeleženu pre 4 godine. Proteklih godina se u davanja usluge „ostali smeštaj“ u Mađarskoj najveći pad mogao osetiti u broju provedenih noći. U protekle 4 godine, naspram podataka iz baze 2008. godine u Mađarskoj se zbog ekonomske krize broj noćenja u kategoriji „ostali smeštaj“ smanjio za 13%, a to smanjenje u broju noćenja uticalo je i na prosečan broj provedenih dana, jer se pokazatelj boravka sa 4 dana smanjio na 3,5 dana. Učinak ostalog smeštaja u prethodne 2 godine u manjoj meri se povećao naspram prošle godine, tako da je u Mađarskoj i odnosu na 2011. godinu u 2012. vidljiv porast, kako po broju gostiju, tako i po broju provedenih noći, iako broj ugostitelja i raspoloživi kapacitet i dalje pokazuju tendenciju pada. U Mađarskoj se odnos inostranih gostiju u prometu u ostalom smeštaju nije promenio: od gostiju (28%) i od ukupnih noćenja (35%) svaki treći gost je došao iz inostranstva. U 2011. godini promet gostiju u seoskom turizmu, koji predstavlja 13% ostalog smeštaja, pokazao je porast ukupnog prometa od 13%. 140 hiljada gostiju je provelo ukupno 421 hiljadu noći u smeštaju u seoskom turizmu, a blizu 90% tog broja označava boravak domaćeg gosta. Broj davalaca usluga u okviru seoskog turizma je u 2011. godini bio 3 797, broj soba za iznajmljivanje u etno turizmu po selima je bio 10 468, a kapacitet (broj ležaja) 27 245.

* Izvor: Központi Statisztikai Hivatal (ksh.hu) Centralna Uprava za statistiku

Broj poseta i noćenja u zavisnosti od tipa smeštaja (2012.)*				Tabela broj 5.
Posete		Noćenja		Tip smeštaja
Ukupno	Severna Srbija	Ukupno	Severna Srbija	
Apartmani				
11 914	–	49 447	–	****
6 630	418	29 417	450	***
3 019	4	5 330	12	**
12 110	271	57 628	635	*
33 673	693	141 822	1 097	Ukupno
Privatne sobe				
12 594	3 949	69 638	7 749	***
15 213	529	68 460	828	**
13 420	6 810	52 632	17 653	*
41 227	11 288	190 730	26 230	Ukupno
Privatne kuće				
695	–	4 489	–	****
69 245	–	193 160	–	***
757	–	2 472	–	**
70 697	–	200 121	–	Ukupno

U Srbiji je, prema privrednim podacima za 2012. godinu, broj provedenih noćenja u privatnim kućama prekoračio 200 hiljada noći. Jedan gost je prošle godine u proseku proveo 2,8 dana u privatnim kućama, u privatnim sobama 4,6 dana, a u apartmanima 4,2 dana.

* Izvor: Statistički Godišnjak – 2013.

turiste kojima obezbeđuje i smeštaj. U oba slučaja privatno lice ugostiteljsku delatnost ima pravo da nudi isključivo preko lokalnih turističkih organizacija, turističkih agencija, ili ostalih, za privrednu delatnost registrovanih pravnih lica, na osnovu zaključenog ugovora.

1.3. Položaj turizma u privredi

Sektor seoskog turizma je iz ugla potražnje tradicionalno osetljiv na cene. Ponuda u Mađarskoj je izložena sve većoj unutrašnjoj konkurenciji privrednih ugostiteljskih smeštaja, dok u Srbiji predstavlja njegov sastavni deo. Globalizacija koja jača i koja sveo-buhvatno dobija sve veći prostor u oblasti turizma, nepovoljno utiče na konkurentnost ruralnog turizma i potencijala za stvaranje prihoda, kako u Mađarskoj, tako i u Srbiji, jer se određene destinacije na međunarodnom tržištu već takmiče jedna sa drugom. Seoski turizam će, međutim, kao što je to bilo u prošlosti, i u bliskoj budućnosti ostati turistička usluga koja će se najviše bazirati na domaćem turizmu.

Broj noćenja turista u Srbiji i na području Vojvodine*						
Srbija			Severna Srbija (Vojvodina)			Godina
Ukupno	Domaći turisti	Inostrani turisti	Ukupno	Domaći turisti	Inostrani turisti	
7 334 106	5 935 219	1 398 887	880 942	649 474	231 468	2008
6 761 715	5 292 613	1 469 102	762 115	539 597	222 518	2009
6 413 515	4 961 359	1 452 156	767 304	550 278	217 026	2010
6 644 738	5 001 684	1 643 054	756 485	477 913	278 572	2011
6 484 702	4 688 485	1 796 217	758 981	462 672	296 309	2012

Tabela broj 1.

Broj noćenja u komercijalno-turističkim objektima u Mađarskoj**			
Ukupno	Domaća noćenja	Inostrana noćenja	Godina
19 974 000	9 964 000	10 010 000	2008
18 710 000	9 490 000	9 220 000	2009
19 554 000	9 940 000	9 614 000	2010
20 616 000	10 205 000	10 411 000	2011
21 805 000	10 413 000	11 392 000	2012

Tabela broj 2.

* Izvor: Köztársasági Statisztikai Intézet – Republički zavod za statistiku (<http://webzrzs.stat.gov.rs/WebSite/>)

** Izvor: Központi Statisztikai Hivatal (ksh.hu) Centralna za statistiku

Turizam je, zbog dejstva ekonomske krize iz 2008. godine, u proteklim godinama pretrpeo gubitke prihoda. Gosti su, zbog reakcije na krizu, smanjili iznos namenjen za letovanje, ili su se odrekli uplate godišnjih odmora. Broj noćenja u privatnom smeštaju u Mađarskoj za 2008. godinu je iznosio 20 miliona, dok je taj broj u Srbiji iznosio 7,3 miliona. Broj noćenja u turističkim objektima u Srbiji je još i u 2012. godini bio ispod proseka 2008. godine. Pokazujući kontinuirani pad iz godine u godinu, prošle godine je iznosio 6,5 miliona. U Mađarskoj, upoređujući sa baznom 2008. godinom, broj noćenja je bio manji u 2009. i 2010. godini, međutim, u 2011. se ta vrednost skoro približila 2008. godini, a 2012. je dostigla vrednost od 21,8 miliona i time je učinak prevazišao nivo pre ekonomske krize. U 2012. godini je ukupni kapacitet privatnog smeštaja u Mađarskoj iznosio 336 397 mesta. U Mađarskoj se kod 3 175 davalaca usluga privatnog smeštaja 8,4 miliona gostiju koristilo nekom od usluga, a provelo je tu 21,8 miliona noćenja.

Kapacitet i promet komercijalno-turističkih objekata u Mađarskoj u 2012. godini						Tip
Jedinica	Mesta	Gost	Inostrani gost	Noćenja	Inostrana noćenja	
997	138 729	6 584 000	3 689 000	16 624 000	9 582 000	Hotel
1 097	31 863	613 000	137 000	1 374 000	356 000	Pansion
375	47 153	458 000	75 000	1 220 000	206 000	Smeštaj zajednice
428	27 110	312 000	43 000	1 010 000	192 000	Odmaralište
278	91 542	418 000	220 000	1 578 000	1 056 000	Kamp
3 175	336 397	8 385 000	4 164 000	21 806 000	11 392 000	Ukupno

Tabela broj 3.

Od ukupnog broja gostiju u mađarskom privatnom smeštaju u 2012. godini 49,7% su bili stranci, a 52,3% je inostrano noćenje. U kategoriji Ostali smeštaj (tj. neprivredni, u većini seoski smeštaj) u Mađarskoj se od 2008. godine broj davalaca usluge za 4 godine smanjio za 8%.

Kamp	
<i>u Mađarskoj</i>	<i>Srbiji</i>
Tip smeštaja na posebnoj teritoriji osnovan isključivo u cilju pružanja usluge smeštaja, na kome za smeštaj gostiju i njihovih prevoznih sredstava postoji posebno oivičeni teren, odnosno turistima se obezbeđuje odmaralište i imaju na raspolaganju i ostale uslužne objekte (kao na primer mokri čvor za ličnu higijenu, pranje, kuvanje i za zdravstvene usluge, portirnica, itd.) Kamp raspolaže sa najmanje devet stambenih objekta.	Teren za izdavanje u zakup turistima za odmoranje u kampu na uređenoj teritoriji, uređenje i oprema za kampovanje (šator, kamp kućica, itd.).

Pojam kampa ima, takoreći, iste karakteristike u obe države, ali definicija u Mađarskoj, slično pansionu, hostelima i tipu smeštaja pod razno, sadrži i kvantitativna pravila.

Odmaralište	
<i>u Mađarskoj</i>	<i>u Srbiji</i>
Tip smeštaja na posebnoj teritoriji sa komunalijama, osnovan isključivo za pružanje usluge smeštaja, gde gosti imaju na raspolaganju posebne zgrade ili delove zgrada sa posebnim ulazom (objekti za rekreaciju i odmor) bez obzira na broj soba ili kreveta.	Fizičko lice može pružati ugostiteljske usluge smeštaja u okviru pružanja usluga smeštaja i ishrane u domaćoj radinosti u objektu lične svojine.

U Srbiji je najznačajniji kriterijum odmarališta odnos vlasništva nekretnine određen prema zakonu, a u Mađarskoj opis pravnog propisa, karakteri, tip smeštaja sa formiranjem projektovanih objekata.

Ostali smeštaj	
<i>u Mađarskoj</i>	<i>u Srbiji</i>
Odvojena zgrada namenjena za pružanje usluge smeštaja građena, ne isključivo za namenu pružanja usluge smeštaja, ili odvojeni deo takve zgrade, gde je broj soba upotrebljen u te svrhe najviše osam, a broj kreveta najviše šesnaest.	U smislu Zakona o turizmu tretira se kao smeštaj: motel, stan u turističke svrhe, turističko naselje, soba za izdavanje, odmaralište i ostali objekti namenjeni za odmor i rekreaciju korisnicima.

Tip ostalog smeštaja u Mađarskoj je sledbenik normirane kategorije poznate kao privatni smeštaj, a kod ovog tipa smeštaja treba naglasiti da se ne koristi samo u cilju smeštaja, a u pogledu broja soba i kreveta postoje ograničenja. Svaki od smeštaja u okviru seoskog turizma u Mađarskoj odgovara kategoriji ostali smeštaj. Zakon o turizmu u Srbiji svrstava u ostale kategorije više tipova smeštaja, a tu spadaju i smeštaji seoskog turizma.

Seoski smeštaj	
<i>u Mađarskoj</i>	<i>u Srbiji</i>
Ostali smeštaj, koji se nalazi u naseljima sa manje od 5 000 stanovnika, odnosno u oblastima gde je gustina naseljenosti ispod 100 lica/km ² i koji je izgrađen na taj način da se seoski ambijent i okolnosti ruralnog življenja, lokalne tradicije i kultura, odnosno tradicije vezane za poljoprivredu, mogu prikazati na kompleksan način, u datom slučaju čak prošireni pratećim uslugama.	Objekat namenjen za pružanje usluge smeštaja, ishrane i pića ili pogodan isključivo za vršenje delatnosti pripremanja i posluživanja hrane i pića, odnosno grupa objekata koja se nalazi u ruralnoj, seoskoj sredini, okružen elementima lokalnih specifičnosti i kulturnog nasleđa.

Pružanje usluge smeštaja u okviru seoskog turizma je u obe države definisano pravnim propisima i taj tip smeštaja se locira u ruralni ambijent, naglašavajući vrednosti lokalne tradicije i kulturne baštine. Prema zakonu u Srbiji seoski turizam se ostvaruje u seoskoj sredini, dok se po mađarskim pravnim propisima ono ostvaruje na području gde se za to ispune uslovi. Obzirom da pružanje usluge smeštaja u okviru seoskog turizma po mađarskom zakonu spada u kategoriju „ostali smeštaj“, tako i za ovaj tip smeštaja važi elemenat propisa da u odvojenoj zgradi namenjenoj za pružanje usluge smeštaja, građene ne isključivo za namenu pružanja usluge smeštaja, ili odvojeni deo takve zgrade, broj soba upotrebljen u te svrhe može biti najviše osam, a broj ležaja najviše šesnaest. U Srbiji je veoma naglašeno pravilo da li je smeštaj u okviru seoskog turizma prenočište, uz pružanje usluge ishrane i pića, ili je pogodan isključivo za vršenje delatnosti pripremanja i posluživanja hrane i pića, bez pružanja usluge noćenja. Delatnost fizičkog lica koje pruža ugostiteljsku uslugu smeštaja, odnosno pripremu i posluživanje hrane i pića u okviru pružanja usluga u domaćoj radinosti, u Srbiji se može smatrati kao pružanje usluge smeštaja. Vršilac ugostiteljske delatnosti, fizičko lice koje delatnost primanja gostiju u Srbiji obavlja u domaćoj radinosti (tj. ne osnuje privredno društvo za ugostiteljstvo), radi u sličnim, ali od mađarskih kvantitativnih limita nešto povoljnijim uslovima. Domaća radinost u okviru seoskog turizma u Srbiji u pogledu smeštaja može da raspolaže sa najviše 30 ležaja, odnosno ima pravo da posluži hranu i piće za grupu turista od najviše 50 osoba, međutim, u tom slučaju grupa ne može da se koristi ležajima seoskog smeštaja u punom broju, zbog prekoračenja kvantitativnog limita iz pravnog propisa. Privatno lice koje vrši ugostiteljsku delatnost u okviru seoskog turističkog domaćinstva može da posluži hranu i piće koje je pretežno sam proizveo. Privatno lice, koje to vrši u okviru domaće radinosti, takvu uslugu ima pravo da pruži samo za one

Generalna prezentacija seoskog turizma

1.1. Pojam seoskog turizma

Seoski turizam, kao deo evropskog ruralnog turizma, u proteklih 50 godina postao je specijalno razvijeni elemenat turističkih ponuda. Seoski turizam je usluga jednog provincijskog područja, u suštini manjeg intenziteta i kapaciteta, sa velikim brojem različitih atrakcija na koje se bazira i kao takav važi za najrasprostranjeniji oblik turizma u provinciji. Seoski turizam se najpre razvio u Austriji i Nemačkoj. U ovim državama se ponuda bazirala na prikazivanju infrastrukture privrede na farmama i gazdinstvima, kao i na prezentaciji njihovih tradicionalnih vrednosti. Značajna karakteristika seoskog turizma je kompleksnost. Naime, seoski turizam pruža mogućnost davanje više istovremenih turističkih ponuda koje se vezuju za datu lokaciju i poljoprivredu. Pored pružanja smeštaja u ruralnoj sredini, seoski turizam nudi kulturne i gastronomske usluge, odnosno posete vinskim podrumima. Prilikom seoskog turizma gosti mogu da uživaju u boravku u prirodi, u lekovitim banjama, zatim mogu se baviti biciklizmom i jahanjem, odnosno mogu da se služe uslugama turizma vezanim za lov i ribolov. Prema definiciji koja se bazira na ponudi i elementima trgovine, baviti se seoskim turizmom znači udovoljiti potrebama provođenja slobodnog vremena domaćih i stranih gostiju u netakutoj prirodi van grada, u gostoljubivom seoskom ambijentu, u sređenoj okolini, sa privlačnim lokalnim i regionalnim specifičnostima. Isto tako, seoski turizam označava i saradnju između davaoca tih usluga i lokalnih institucija koje ih organizuju. Karakteristika regije koja raspolaže seoskim turizmom je to što su ti atraktivni atributi rasuti po regionu i što sami po sebi nisu dovoljni da bi se gosti zadržali i boravili više dana. Učesnici turizma, kao članovi mesne zajednice, vrše ekonomsku delatnost koja se zasniva na udruživanju, a svoje uspehe postižu upotrebom sredstava ruralnog razvoja.

1.2. Smeštaj

Smeštaj	
u Mađarskoj	u Srbiji
Objekat-zgrada, korištena ili izgrađena u cilju pružanja usluge smeštaja, odnosno samostalni objekat, deo poslovno-privredne jedinice ili teritorije namenjene u tu svrhu (hotel, pansion, kamp, odmaralište, hostel, ostalo).	Pružanje usluge smeštaja, ishrane i pića, kao i druge usluge uobičajene u ugostiteljstvu, odnosno ugostiteljski objekti pogodni isključivo za pružanje usluga smeštaja (hotel, motel, turističko naselje, kamp, pansion, hostel, prenočište, odmaralište, kuća, apartman, sobe, etno- kuće, lovačka kuća i ostali objekti pogodni za vršenje delatnosti davanja usluge smeštaja).

Razlika u pravnim odredbama dveju zemalja se u suštini odnosi na definiciju pojma prenočišta. Naime, dok se po Zakonu o turizmu u Srbiji usluga ishrane i pića, kao i pružanje ostalih usluga, tretira zajedno sa pružanjem usluge smeštaja, pravni propisi u Mađarskoj pojam definišu kao komercijalnu delatnost.

Usluge Smeštaja	
u Mađarskoj	u Srbiji
Pružanje usluga u okviru poslovno-privredne delatnosti, obično ne dugoročne prirode, koja podrazumeva noćni boravak i odmor, pružanje usluge smeštaja i boravka, kao i pružanje usluga koje su u direktnoj vezi.	Zakonom o turizmu se ne propisuje i uređuje pojam pružanja usluge smeštaja, međutim, definiše se delatnost ugostiteljstva. Ugostiteljska delatnost podrazumeva pružanje usluge smeštaja, pripremu i posluživanje hrane i pića, odnosno pripremu i transport hrane korisniku radi potrošnje na drugom lokalitetu.

U tumačenju zakona o pružanju usluge smeštaja takođe nailazimo na razlike: dok mađarski zakon pod ovim pojmom podrazumeva privrednu delatnost sa noćnim boravkom, u zakonu za taj ogranak u Srbiji – u nedostatku identičnog pojma – pružanje usluge smeštaja je deo ugostiteljske delatnosti.

Pansion	
u Mađarskoj	u Srbiji
Tip prenočišta osnovan isključivo u cilju pružanja usluge smeštaja, u kome se u tu svrhu nalazi najmanje šest, a najviše deset soba, a broj ležaja je najmanje jedanaest, a najviše dvadeset.	Objekat pogodan za propisno pružanje usluge smeštaja i ishrane u slučaju dužeg vremenskog perioda.

Što se tiče pansiona, pravni propisi u Mađarskoj ovakav tip smeštaja razlikuju od ostalih tipova po broju soba i kreveta, a prema zakonu u Srbiji njihova definicija je tekstualno istovetna sa definicijom hotela.

Uredio: Petar Nemet – Fotografije: Šandor Ujvari – Grafika, priprema za štampu: Pixel Manufaktúra Kft.
(András Agh, Finger Moto Kft.) – Štamparski radovi: DeMax Művek Kft.

Ovaj dokument je ostvaren u sufinansiranju sa Evropskom unijom. Za sadržaj ovog dokumenta odgovorna je isključivo Lokalna samouprava županije Bač-Kiškun, sadržaj ni pod kojim uslovima ne predstavlja zvanični stav Evropske unije i/ili vodećih vlasti.

ISBN 978-963-7192-30-2

Izdavač: Lokalna samouprava županije Bač-Kiškun
Odgovorni urednik: Gabor Banjai, predsednik Lokalne samouprave županije Bač-Kiškun

Godina izdanja: 2014.

Sadržaj

Generalna prezentacija seoskog turizma	4
1.1. Pojam seoskog turizma	4
1.2. Smeštaj	4
1.3. Položaj turizma u privredi	8
Tehnički uslovi seoskog turizma	13
2.1. Uslovi u Mađarskoj	14
2.1.1. Tehnički zahtevi	14
2.1.2. Operacioni zahtevi	14
2.1.3. Ostali zahtevi	15
2.1.4. Seoska ugostiteljska trpeza	15
2.2. Uslovi u Srbiji	15
2.2.1. Ugostiteljski objekti	16

2.2.2.	Ugostiteljski objekat, koji vrši davanje usluge noćenja i ishrane	16
2.2.3.	Uslovi koji se odnose na Apartmane (95. član)	19
2.2.4.	Uslovi koji se odnose na smeštajni kapacitet u seoskom turizmu (član 33.)	19

Normativi seoskog turizma u Mađarskoj i Srbiji **22**

3.1.	Uslovi funkcionisanja u Mađarskoj	22
3.1.1.	Delatnost davanja usluge noćenja u okviru seoskog turizma	22
3.1.2.	Davanje usluge noćenja kao privatno lice	23
3.1.3.	Stavke poreza na davanja usluge smeštaja u okviru seoskog turizma	23
3.1.4.	Obaveza izdavanja potvrde	25
3.1.5.	Karta za Odmor po imenu Széchenyi (Sečenji)	25
3.1.6.	Osiguranje kvaliteta	25
3.2.	Uslovi funkcionisanja u Srbiji	26
3.2.1.	Delatnost turističkih usluga u okviru seoskog turizma	26
3.2.2.	Stavke poreza na davanja turističkih usluga u okviru seoskog turizma	26
3.2.3.	Osiguranje kvaliteta	28

Finansijski plan seoskog turizma **28**

4.1.	Rashodi	28
4.1.1.	Investicioni troškovi	28
4.1.2.	Operativni troškovi	29
4.2.	Prihodi	30
4.2.1.	Glavne delatnosti	30
4.2.2.	Dopunske delatnosti	30
4.3.	Finansijski plan	31
4.3.1.	Sopstveni izvori	31
4.3.2.	Kredit	31
4.3.3.	Konkursni izvori	31

Poštovani čitaoci,

Među gubitnicima današnjih ekoloških, društvenih i ekonomskih tokova nalaze se manja naselja, sela i periferna područja Mađarske i Srbije, jer su u ovim krajevima negativni uticaji na lokalno stanovništvo delovali kumulativno, pojačano i trajno. Vojvodinu i županiju Bač-Kiškun karakteriše poljoprivredna proizvodnja sa jakom tradicijom koja, međutim, ne obezbeđuje dovoljan prihod za stanovništvo u provinciji.

Ovom brošurom i prezentacijom alternativnih načina stvaranja prihoda tipičnih za Vojvodinu i županiju Bač-Kiškun, želimo da doprinesemo da ova ruralna područja, kapacitetom koji imaju, zadrže svoje stanovništvo na mestu na kojem živi. Ovim poslovnim planovima želimo da pružimo pomoć prilikom započinjanja prvih koraka u biznisu onima koji bi hteli da prošire svoje mogućnosti za ostvarivanje prihoda. Naše izdanje pruža neophodne informacije prilikom donošenja odluke, između ostalog, prezentacijom tržišnih okolnosti, pravne pozadine i tehničkih preduslova. Poslovni plan pomaže da se biznis ideje raščiste i da se o njima temeljno promisli.

Prilikom izbora delatnosti za ostvarivanje prihoda smatrali smo da su bitni aspekti koji omogućavaju da se delatnosti ostvare sa malim ulaganjima, sa niskim početnim sredstvima, da proizvod tipičan za regiju bude tradicionalan i konkurentan na tržištu, da se može lako prodati, da svima koji su istrajni donese uspeh i da poboljša materijalne uslove onih koji vrše ovu dopunsku delatnost. Na ovaj način želimo dugoročno da doprinesemo poboljšanju uslova života stanovnika u provinciji.

Izdanje je pripremljeno na srpskom i mađarskom jeziku, a prilikom planiranja sadržaja imali smo u vidu karakteristike obe države. Verujemo da od suseda uvek ima šta da se nauči. Nadamo se da su, umesto generalnih shema, ovde prikupljene i predložene informacije pogodne za davanje odgovora na pitanja prilikom pokretanja biznisa i da će u dovoljnoj meri motivisati preduzimljive ljude.

Ovo izdanje je pripremljeno u okviru zajedničkog projekta Skupštine županije Bač-Kiškun i Vojvođanske fondacije za razvoj „Halo“. Realizaciju ovog projekta omogućio je „Mađarska-Srbija IPA prekogranični program“.

Gabor Banjai,

predsednik Skupštine županije Bač-Kiškun

Tivadar Bunford,

upravitelj Vojvođanske Fondacije za razvoj „Halo“

– Seoski turizam –

Dokumenat je sačinjen u okviru „Hungary-Serbia IPA Cross-border Co-operation Programme“ kao deo projekta pod brojem i nazivom HUSRB/1203/213/085 „Ruralnet – Joint farm diversification strategy in the Hungarian-Serbian borderline“

Model Poslovni Plan
Seoski turizam